

LGBTI-PERSONERS RETLIGE FORÆLDRESKAB

Juridisk speciale 2021

Lærke Malberg-Pedersen Hauervig
Studienr.: 20136109

Vejleder: Marianne Holdgaard

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	3
Kapitel 1	4
1.1. Indledning.....	4
1.2. Problemformulering.....	5
1.3. Afgrænsning	5
1.4. Metode.....	6
Kapitel 2	9
2.1. Begreber	9
2.1.1. LGBTI	9
2.1.2. Forældreskab	11
2.2. Det retlige grundlag.....	12
2.2.1. Reglerne om kønsskifte	12
2.2.2. Reglerne om forældreskab	14
2.2.3. Indholdet af forældreskab.....	20
2.2.4. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8.....	22
Kapitel 3	24
3.1. Seksuel orientering.....	24
3.1.1. To mødre	24
3.1.2. To fædre	27
3.2. Kønsidentitet.....	29
3.2.1. Biologisk født kvinde vil være far (ægtefælle, registrerede partner eller samlever) ..	30
3.2.2. Biologisk født kvinde vil være far (fødende).....	31
3.2.3. Biologisk født mand vil være medmor.....	33
3.3. Kønskaraktistika.....	33
3.3.1. Sammenfald mellem køn og forældrebegreb	34
3.3.2. Ikke sammenfald mellem køn og forældrebegreb	34
3.4. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8	35
Kapitel 4.....	39
4.1. Diskussion af de retlige konsekvenser	39
4.2. Retspolitiske betragtninger	43
4.3. Perspektivering	46
Kapitel 5	47
5.2. Konklusion	47
Litteraturliste.....	51

Love, lovbekendtgørelser, bekendtgørelser og forarbejder	51
Retslitteratur	51
Rapporter, artikler m.v.	52

Abstract

The purpose of this thesis has been to examine the term legal parenthood based on LGBTI-persons' registration of legal parenthood while also including a human rights perspective.

The legal method is used in the thesis, where both national legislation and case law and human rights legislation and case law is included. Furthermore, due to the lacking regulation of the matter, there will also be included some judicial legislative considerations.

In the thesis the legal parenthood is treated. This includes an examination of the different gender-specific parenting terms and conditions for these, and the judicial consequences of legal parenthood. Furthermore, the legality of gender change is treated in relation to both a physical gender change and an individual gender change. A human rights perspective is also treated through the inclusion of Article 8 of the European Convention on Human Rights, which regards the right to both private life and family life.

The different possible cases are treated under the main categories "*sexual orientation*", "*gender identity*", and "*gender characteristics*". This treatment is done through the inclusion of relevant case law, such as case law from the European Court of Human Rights. However, case law that considers the question regarding legal parenthood for LGBTI-people directly is limited.

Based on the above treatment it can overall be concluded that the legal status of LGBTI-parents is treated limitedly in both legislative law and case law. Both the lacking regulation of the matter and the interaction between rules results in an uncertain legal status for the given parents.

It can therefore be requested that the legislature reevaluates the terms for parenthood. This reevaluation should be done in both relation to the flexibility of the terms and whether it is contemporary to have gender-specific terms for parenthood.

The question regarding legal parenthood for LGBTI-people is treated based on the legal status of the parents, but another important perspective would be the legal status of the child, including the judicial consequences for the child in the case of a missing legal recognition of parenthood. However, this perspective is generally not treated throughout the thesis.

Kapitel 1

1.1. Indledning

En familie kan med nutidens samfundsopfattelser tillægges forskellige betydninger og værdier. Familien kan udformes ved forskellige konstruktioner med tilvalg og fravalg af den traditionelle opfattelse af en familie. Dette nuanceret familiebegreb gør sig ligeledes gældende inden for de familiekonstruktioner, som indeholder børn. Danmarks Statistisk har således eksempelvis tidligere registeret 37 forskellige børnefamilieformer i Danmark, som bl.a. omfatter kernefamilien, den sammenbragte familie og enlige med børn¹.

Børnefamilien er dog kendetegnet ved, at en eller flere agerer forælder over for et barn, hvormed forstås, at vedkommende forpligter sig til at drage omsorg og ansvar over for barnet².

Forældreskabet kan følge af de facto-forhold, biologiske forhold eller retlige forhold. I mange tilfælde vil alle disse forhold gøre sig gældende.

Retligt defineres forældreskab som enten faderskab, moderskab eller medmoderskab efter reglerne herom i børneloven³. Derudover er medfaderskab muligt efter reglerne i adoptionsloven⁴. Disse forældrebegreber er kønsspecifikke, hvormed forstås at, (med)faderskab tilkommer mænd, mens (med)moderskab tilkommer kvinder⁵.

Forældreskab er desuden retligt begrænset derved, at der maksimalt kan registreres to forældre over et barn⁶. I forbindelse med et barnets fødsel vil dette være enten i en mor/far-konstruktion eller mor/medmor-konstruktion. Far/medfar-konstruktionen kan ske efterfølgende ved adoption.

På baggrund af reglerne om forældreskab kan der rejses spørgsmål, om hvorledes de retlige forældrebegreber forholder sig til forældre, som er omfattet af LGBTI-personkredsen. Disse forældre vil som udgangspunkt falde uden for den traditionelle opfattelse af en forælder i forhold til seksuel orientering, kønsidentitet eller køns karakteristika.

---

¹ Danmarks Statistisk, *Børn og deres familier 2018*, <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/Get-PubFile.aspx?id=31407&sid=bornfam2018>, side 33

² Linda Nielsen m.fl., *Familieretten*, 8. udgave, Ex Tuto Publishing A/S 2018, side 44

³ LBK nr. 772 af 7. august 2019 Bekendtgørelse af børneloven

⁴ LBK nr. 775 af 7. august 2019 Bekendtgørelse af adoptionsloven

⁵ LFF nr. 207 af 10. april 2013 Forslag til lov om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love, pkt. 3.2.1.1.

⁶ Miljø- og Fødevarerministeriet, *Gennemgang af lovgivning på LGBTI-området*, https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Ligestilling/Gennemgang_af_lovgivning_paa_LGBTI-området_august_2020.pdf, pkt. 3.4.2.1. Fastsættelse af det retlige forældreskab

Det kan herefter spørges, om de eksisterende retlige forældrebegreber, herunder efter lovgivningen og retspraksis, kan indeholde, at den ene eller begge forældre er omfattet af LGBTI-personkredsen. Nærværende speciale har til hensigt at undersøge dette.

Specialet vil tage udgangspunkt i hovedgrupperne ”*seksuel orientering*”, ”*kønsidentitet*” og ”*kønskarakteristika*”.

I specialets kapitel 2 vil der blive redegjort for de relevante begreber og regler, herunder betydningen af LGBTI og forældrebegreberne samt reglerne om kønsskifte, reglerne om registrering af forældreskab og en kort redegørelse af de rettigheder og pligter, som følger af retligt forældreskabet. Et menneskeretligt perspektiv vil ligeledes være indeholdt i kapitlet i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventionen artikel 8 om retten til privatliv og retten til familieviv. Dernæst vil der i kapitel 3 blive foretaget en undersøgelse af retsstillingen i de forskellige situationer, som antages at kunne forekomme, hvilket vil ske med udgangspunkt i de ovenstående hovedgrupper. I denne forbindelse vil der ligeledes blive inddraget relevant retspraksis i form af både national retspraksis og retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. I kapitel 4 vil de retlige konsekvenser blive diskuteret, herunder med inddragelse af retspolitiske betragtninger samt en perspektivering af problemstillingen. Specialet vil blive afsluttet med en konklusion i kapitel 5.

1.2. Problemformulering

Nærværende speciale vil undersøge de retlige forældrebegreber med udgangspunkt i LGBTI-personers registrering af forældreskab, herunder med inddragelse af et menneskeretligt perspektiv.

1.3. Afgrænsning

Specialet vil behandle de retlige forældrebegreber i relation til den familiekonstruktion, hvor den ene eller begge forældre er omfattet af LGBTI-personkredsen.

Ydermere vil specialet afgrænse problemstillingen til tidspunktet i forbindelse med registrering af forældreskab, herunder ved barnets undfangelse/fødsel eller adoptionstidspunktet. Efterfølgende ændring af forældrestatus i form af ændring af det registreret forældrebegreb vil ikke blive behandlet. Denne situation vil navnlig være relevant i forhold til et juridisk kønsskifte, herunder for transpersoner og interkønnet personer.

Udgangspunktet for specialet vil desuden være forældersens perspektiv. Det vil dermed være forældersens retsstilling og konsekvenserne heraf, der vil blive behandlet.

Barnets perspektiv i relation til problemstillingen, herunder de retlige konsekvenser for barnet, vil ikke blive behandlet selvstændigt. Barnets retsstilling vil derfor kun blive inddraget, hvor det findes relevant.

Det vil ligeledes være den enkelte forælders retsstilling, som vil være udgangspunkt i ved behandlingen af problemstillingen, og dermed ikke familien som helhed. Familiekonstruktionen i øvrigt vil overordnet set ikke blive behandlet, herunder om familien eksempelvis består som en kernefamilie, en sammenbragt familie, en enlig forælder eller lignende. Denne afgrænsning sker, eftersom familiekonstruktionen i øvrigt ikke anses for relevant i fastlæggelsen af forældersens retlige forældreskab. Udgangspunktet fraviges dog i behandlingen af de familieretlige konsekvenser ved forældreskab, hvorefter betydningen af ikke-samboende forældre vil blive behandlet, jf. afsnit 2.2.3.1. Fravigelsen sker med henblik på at foretage en mere retvisende gennemgang af de retlige konsekvenser ved forældreskab.

1.4. Metode

Nærværende speciale vil blive udarbejdet med udgangspunkt i den retsdogmatiske metode. Det metodiske formål er herefter at beskrive, undersøge samt systematisere eksisterende ret inden for problemstillingens område⁷.

I denne behandling af problemstillingen vil der blive inddraget forskellige retskilder.

Udgangspunktet for behandlingen vil være lovgivningen, hvorfor den relevante lovgivning inden for problemstillingen vil blive beskrevet og analyseret. Lovgivningen, der vil blive inddraget, omfatter både eksisterende nationale regler og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er en international konvention underskrevet af Europarådets medlemmer i 1950⁸. Konventionen blev ratificeret af Danmark i 1953, og dernæst inkorporeret ved lov i 1992⁹. Dermed er Den Europæiske Menneskerettighedskonvention omfattet af dansk ret, og den kan således påberåbes ved de danske domstole.

---

⁷ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2014, side 202 – 203

⁸ Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 1. udgave, Karnov Group 2013, side 30 – 31

⁹ Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 1. udgave, Karnov Group 2013, side 49

Forarbejder til lovgivningen, herunder lovforslag, vil ligeledes blive inddraget i behandlingen med det formål at få en mere dybdegående forståelse for lovgivningen og dennes formål, jf. nedenfor om fortolkning. Forarbejderne vil dog ikke blive behandlet som en selvstændig retskilde, men derimod som et fortolkningsbidrag til lovgivningen¹⁰.

Lovgivningen, som inddrages i behandlingen af problemstillingen, vil blive underlagt en fortolkning, hvor udgangspunktet er en ordlydsfortolkning. Denne fortolkning tager sit udgangspunkt i den almene sproglige forståelse af lovteksten¹¹.

Ordlydsfortolkningen vil blive suppleret af en formålsfortolkning. Ved denne fortolkning vil formålet for lovgivningen være det fremtrædende, og der skal således foretages en undersøgelse af hvad der med rimelighed kan antages at være formålet hermed¹². Forarbejderne til lovgivningen vil i denne forbindelse blive relevante at inddrage i behandlingen.

Det har desuden været en nødvendighed at inddrage en analogifortolkning, hvilket skyldes, at der foreligger begrænset eller ingen lovgivning, som behandler problemstillingen direkte. Ved en analogifortolkning vil lovgivningen blive fortolket udvidende i forhold til sit primære anvendelsesområde. Lovgivning udvides dermed til andre områder, hvor lignende hensyn gør sig gældende¹³.

Udover lovgivningen og dennes forarbejder vil relevant retspraksis ligeledes blive inddraget. Dette med henblik på at fastlægge, hvorledes domstolene fortolker den relevante lovgivning, herunder de relevante begreber. Der vil blive inddraget retspraksis fra både de danske domstole og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Det tillægges i denne forbindelse særlig opmærksomhed, at der foreligger begrænset eller ingen retspraksis, der behandler problemstillingen direkte. På denne baggrund inddrages retspraksis, som omhandler andet end den konkrete problemstilling, men som dog inddrager lignende hensyn. Denne retspraksis inddrages, hvor det findes relevant. Desuden sker denne inddragelse med det forbehold, at det er pålagt domstolene som sin overordnede opgave at løse retlige problematikker mellem de konkrete parter

---

¹⁰ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2014, side 347

¹¹ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2014, side 281

¹² Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2014, side 287 – 289

¹³ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2014, side 289 – 291

med udgangspunkt i de pågældende forhold¹⁴. Derfor sker den udvidende fortolkning af retspraksis med en vis usikkerhed, herunder hvor domstolene udtaler sig konkret.

Retslitteratur vil ligeledes blive inddraget som fortolkningsbidrag til såvel lovgivningen og retspraksis. Retslitteratur anses dog ikke som en selvstændig retskilde¹⁵.

Specialet vil desuden afslutningsvis fremlægge nogle retspolitiske betragtninger med baggrund i specialets øvrige indhold. Dette findes relevant at medtage grundet den begrænset eller manglende lovgivning og retspraksis, som behandler problemstillingen direkte. De retlige problematikker, som den nuværende retsstilling indebærer for de omfattede forældre, vil dermed blive belyst. Ligeledes vil der blive fremlagt et forslag til, hvordan disse fremadrette kan afhjælpes eller helt undgås. Forslaget bliver fremlagt med et forbehold grundet problemstillingens kompleksitet.

---

¹⁴ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2014, side 297 – 299

¹⁵ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2014, side 346

Kapitel 2

I følgende kapitel vil der blive redegjort for de relevante begreber og lovgivning i forbindelse med problemstillingen. Lovgivningsmagten har i begrænset omfang taget stilling til problemstillingen, hvorfor retsstillingen for de omfattede forældre må fastlægges ved sammenholdelse af den eksisterende lovgivning inden for området.

I afsnit 2.1. vil der blive redegjort for betydningen af LGBTI samt forældrebegreberne. Afsnit 2.2. vil indeholde en redegørelse af reglerne om kønsskifte samt reglerne om forældreskab, herunder de retlige konsekvenser heraf. I dette afsnit vil der ligeledes blive redegjort for indholdet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8.

2.1. Begreber

2.1.1. LGBTI

LGBTI er en forkortelse af den engelske betegnelse *Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender* og *Intersex*¹⁶. Begrebet dækker dermed over såvel seksuel orientering, kønsidentitet og køns karakteristika. Disse begreber vil blive beskrevet nærmere i de følgende afsnit.

2.1.1.1. Seksuel orientering

Den seksuelle orientering betegner, hvorledes en person følelsesmæssigt og seksuelt tiltrækkes af andre. En generel og almen inddeling af seksualitet er heteroseksualitet, homoseksualitet og biseksualitet, som dog ikke antages at omfavne alle former for seksualitet. Der findes således andre definitioner af seksualitet, som dog ikke vil blive behandlet nærmere¹⁷.

I nærværende speciale vil primært homoseksualitet samt biseksualitet blive behandlet. Homoseksualitet indebærer, at en person er følelsesmæssigt og seksuelt tiltrukket af personer af samme køn som vedkommende¹⁸. Biseksualitet indebærer, at en person er følelsesmæssigt og seksuelt tiltrukket af personer uafhængigt af køn. Biseksualitet kan komme til udtryk på forskellig vis, men grundlæggende kan det antages, at personlighed tillægges større betydning end køn¹⁹. Nærværende speciale vil ikke indeholde en selvstændig behandling af biseksualitet, men

---

¹⁶ Miljø- og Fødevarerministeriet, *Gennemgang af lovgivning på LGBTI-området*, https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Ligestilling/Gennemgang_af_lovgivning_paa_LGBTI-omraadet_august_2020.pdf, pkt. 1.5. Definition af begreber

¹⁷ Lgbt.dk, Ordbog, *Seksuel orientering*, <https://lgbt.dk/ordbog/seksuel-orientering/>

¹⁸ Lgbt.dk, Ordbog, *Homo*, <https://lgbt.dk/ordbog/homo/>

¹⁹ Lgbt.dk, Ordbog, *Biseksuel*, <https://lgbt.dk/ordbog/biseksuel/>

biseksualitet antages inddraget i forbindelse med behandlingen af de retlige forældrebegreber i relation til heteroseksuelle samt homoseksuelle forældre.

2.1.1.2. Kønsidentitet

Kønsidentitet betegner det køn, som en person identificerer sig med.

Nærværende speciale vil behandle kønsidentitet i forhold til transkønnethed, hvor en person identificerer sig som værende et andet køn end det, som vedkommende er tildelt ved fødslen. Vedkommende vil dermed ofte have følelsen af at være født i en krop, som ikke er i overensstemmelse med vedkommendes kønsidentitet.

Denne følelse vil i nogle tilfælde medføre et ønske om at ændre køn i større eller mindre omfang, således at kønnet er tilsvarende kønsidentiteten. Denne ændring af køn kan ske på forskellig vis. Socialt kan dette ske ved, at man som transperson over for sine omgivelser tilkendegiver, at man identificerer sig som et andet køn end det som man biologisk repræsenterer, herunder at man ønsker sig tiltalt med et andet køns pronomenet eller andet navn af anden kønsspecifikt karakter²⁰.

Fysisk kan et kønsskifte ske i forskelligt omfang for dem, som ønsker dette. For nogle indebærer et fysisk kønsskifte, at man ændrer sin fysiske fremtræden med eksempelvis tøj og frisure, som betragtes som enten feminint eller maskulint. Nogle vil ligeledes ønske at få foretaget forskellige operative indgreb og hormonelle behandlinger for herved at ændre kroppen til at være tilsvarende kønsidentiteten. For biologiske mænds vedkommende kan dette indebære hormonbehandling samt operative indgreb i form af fjernelse af penis og testikler samt dannelse af vagina og kønslæber. Ligeledes kan der ske fjernelse af adamsæble, hårvæsk og andre maskuline karaktertræk, mens feminine karaktertræk kan tilføjes, herunder brystimplantater og andre kirurgiske indgreb. For biologiske kvinders vedkommende kan det fysiske kønsskifte indebære hormonbehandling samt fjernelse af bryster. Det er ligeledes muligt at få konstrueret en penis ved operative indgreb samt foretagelse af kirurgiske indgreb, der tilføjer maskuline karaktertræk²¹.

Retligt kan en transperson ligeledes ændre sit køn, hvorved vedkommende retligt bliver betragtet som et andet køn end det biologiske køn. Det juridiske kønsskifte kan både ske i sammenhæng med et fysisk kønsskifte eller selvstændigt, jf. nærmere herom i afsnit 2.2.1.

---

²⁰ Marianne Holdgaard m.fl., *Kønsskifte – Juridisk set*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004, side 3

²¹ Marianne Holdgaard m.fl., *Kønsskifte – Juridisk set*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004, side 11 – 12

2.1.1.3. Kønskarakteristika

Kønskarakteristika betegner såvel de tydelige som utydelige fysiske karaktertræk, der antages tilhørende et bestemt køn²².

I nærværende speciale vil kønskarakteristika blive behandlet i forhold til interkønnethed. At være interkønnet indebærer, at en person har en kønskarakteristikon, som fraviger fra den generelle karakteristika af et bestemt køn. Dette kan fremtræde i varieret grad og forskellige former, herunder i forhold til de reproduktive organer og funktionaliteten heraf. Dermed skal interkønnet personer forstås som personer, der er født med både kvindelige og mandelige kønskarakteristika, og således ikke passer ind i den generelle definition af ”en mand” eller ”en kvinde”²³.

Interkønnethed er ikke et anerkendt køn i dansk ret, hvorfor interkøn skal indpasses i den retlige definition af enten ”mand” eller ”kvinde”²⁴. Denne kønstilkendegivelse kan ske i forbindelse med vedkommendes fødsel eller efterfølgende i forbindelse med et eventuelt kønsskifte, jf. nærmere herom i afsnit 2.2.1. Såfremt en person hverken identificerer sig som ”mand” eller ”kvinde”, vil denne kønsidentitet for nuværende ikke blive retligt anerkendt i Danmark.

2.1.2. Forældreskab

Forældreskab kan identificeres på forskellig vis, herunder som de facto-forældreskab, biologisk forældreskab og retligt forældreskab. Ofte vil der være et sammenfald mellem disse definitioner af forældreskabet.

Nærværende speciale vil primært behandle det retlige forældreskab, hvormed forstås, at forælderen registreres som forælder, og herefter får visse forpligtelser og rettigheder i forhold til at drage omsorg og ansvar over for barnet, jf. afsnit 2.2.3.

Det retlige forældreskab betegnes som enten faderskab, moderskab eller medmoderskab efter reglerne i børneloven, jf. nærmere herom i afsnit 2.2.2. Heri vil ligeledes blive beskrevet de manglende regler om medfaderskab i børneloven, men mulighed for medfaderskab efter adoptionsloven, jf. afsnit 2.2.2.3.

---

²² Lgbt.dk, Ordbog, *Kønskarakteristika*, <https://lgbt.dk/ordbog/konskarakteristika/>

²³ Lgbt.dk, Ordbog, *Interkøn*, <https://lgbt.dk/ordbog/interkoen/>

²⁴ Miljø- og Fødevarerministeriet, *Gennemgang af lovgivning på LGBTI-området*, https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Ligestilling/Gennemgang_af_lovgivning_paa_LGBTI-omraadet_august_2020.pdf, pkt. 4.4.2. Gældende ret

Det retlige forældreskab er desuden underlagt en grundsætning om, at et barn har ret til to forældre, hvorfor der retligt ikke kan registreres mere end to forældre over et barn²⁵.

2.2. Det retlige grundlag

2.2.1. Reglerne om kønsskifte

Et kønsskifte kan, som det fremgår af afsnit 2.1.1.2, foretages som både et fysisk og et juridisk kønsskifte.

Inden 2014 var et juridisk kønsskifte udelukkende forbundet med det fysisk kønsskifte i form af kastration eller anden kønskorrigerende behandling af transpersoner.

Kastration skete efter reglerne i den dagældende sterilisations- og kastrationslov § 13, hvorefter der kunne gives tilladelse til kastration, ”*hvis ansøgerens kønsdrift udsætter denne for at begå forbrydelser eller medfører betydelige sjælelige lidelser eller social forringelse*”²⁶.

Transpersoner blev herefter betragtet som omfattet af personkredsen, hvor vedkommendes kønsdrift ”*medfører betydelige sjælelige lidelser eller social forringelse*”²⁷. Bestemmelsen er siden blevet ændret med virkning fra den 1. januar 2018, hvorefter der nu i sundhedslovens § 115 findes en bestemmelse, der hjemler kastration i forbindelse med et kønsskifte, såfremt vedkommende ”*har et vedholdende ønske om kastration og kan overskue konsekvenserne af kastrationen*”²⁸.

Den dagældende bestemmelse i sterilisations- og kastrationsloven hjemlede dog alene kastration, hvor kønskirtlerne fjernes eller fratages sin funktion, jf. dagældende sterilisations- og kastrationslovens § 1. Hermed forstås, at der foretages et operativ indgreb af enten æggestokke eller testikler, hvorved disse fratages deres funktionalitet. Et fysisk kønsskifte kunne dog ligeledes begrundes i anden kønskorrigerende behandling, hvilket ikke hjemles i den ovenstående bestemmelse, men derimod følger af almindelige sundhedsretlige regler²⁹.

---

²⁵ Miljø- og Fødevareministeriet, *Gennemgang af lovgivning på LGBTI-området*, https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Ligestilling/Gennemgang_af_lovgivning_paa_LGBTI-omraadet_august_2020.pdf, pkt. 3.4.1 indledning

²⁶ LBK nr. 632 af 15. september 1986 Bekendtgørelse af lov om sterilisation og kastration

²⁷ Marianne Holdgaard m.fl., *Kønsskifte – Juridisk set*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004, side 8 – 11

²⁸ L nr. 1688 af 26. december 2017 om ændring af lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v. og sundhedsloven (Ophævelse af forbuddet om dobbeltdonation og ændring af reglerne om kastration)

²⁹ Marianne Holdgaard m.fl., *Kønsskifte – Juridisk set*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004, side 8 – 9

De ovenstående regler om kastration og anden kønskorrigerende behandling gav adgang til et fysisk kønsskifte, og som følge heraf et juridisk kønsskifte, der forudsatte, at et fuldstændig fysisk kønsskifte var blevet foretaget³⁰. Først herefter kunne transpersoner få ændret sin retlige status, således at vedkommende officielt bliver betragtet som værende det køn, som svarede til vedkommendes kønsidentitet³¹.

Med virkning fra den 1. september 2014 blev det muligt at foretage et juridisk kønsskifte uafhængigt af et fysisk kønsskifte. Dette skete med ændring af lov om Det Centrale Personregister, hvorefter der nu i lovens § 3, stk. 7 følger, at en transperson kan få tildelt et nyt personnummer, hvorefter vedkommendes køn vil blive ændret til at være i overensstemmelse med det køn, som vedkommende identificerer sig med. En sådan ændring vil indebære, at vedkommendes retlige køn vil være et andet end det biologiske køn.

Bestemmelsen opstiller i denne forbindelse tre betingelser for et juridisk kønsskifte. For det første er det en betingelse, at ansøgeren af et nyt personnummer, afgiver en skriftlig erklæring om, at vedkommende ønsker at ændre sit retlige køn, eftersom vedkommende er transperson. Ansøgningen må ikke være begrundet i andre forhold end det, at vedkommende er transperson. Der vil dog ikke blive foretaget en egentlig efterprøvelse af, om ansøgeren reelt er transperson, men en urigtig erklæring vil medføre en ophævelse af tilladelsen til et nyt personnummer, jf. almindelige forvaltningsretlige regler. Det er for det andet en betingelse, at ansøgeren skal bekræfte sin ansøgning om ændring af personnummer efter en refleksionsperiode på 6 måneder fra ansøgningstidspunktet, hvilket ligeledes skal ske skriftligt. Hensigten hermed er, at beslutningen om at ændre sit personnummer er velovervejet³². Den tredje betingelse indebærer, at ansøgeren skal være fyldt 18 år på ansøgningstidspunktet. Såfremt disse tre betingelser er opfyldt, vil der kunne ske en ændring af personnummeret, hvorefter ansøgeren får et nyt personnummer, som er tilsvarende kønsidentiteten, og dermed sker der et juridisk kønsskifte. Vedkommende kan herefter få udstedt nye personlige dokumenter, herunder fødselsattest, pas, kørekort og lignende, hvor kønsbetegnelsen vil være tilsvarende kønsidentiteten³³.

---

³⁰ Marianne Holdgaard m.fl., *Kønsskifte – Juridisk set*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004, side 14

³¹ Marianne Holdgaard m.fl., *Kønsskifte – Juridisk set*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004, side 15

³² LFF nr. 182 af 30. april 2014, ændring af lov om Det Centrale Personregister (Tildeling af nyt personnummer til personer, der oplever sig som tilhørende det andet køn)

³³ Cpr.dk, Juridisk kønsskifte (transkønnede), *Lovens betingelser*, <https://cpr.dk/borgere/kan-jeg-faa-et-nyt-personnummer/juridisk-koensskifte-transkoennede/lovens-betingelser/>

Ovenstående betegner processen for transpersoners kønsskifte. Såfremt en person er født som interkøn, men identificerer sig som et andet køn end det, som vedkommende har fået registreret ved fødslen, vil samme proces finde anvendelse³⁴.

2.2.2. Reglerne om forældreskab

I nedenstående vil blive beskrevet reglerne om retlige forældreskab, herunder reglerne om faderskab, moderskab samt medmoderskab og medfaderskab. Disse begreber er som udgangspunkt kønsspecifikke, hvormed mænd kan opnå (med)faderskab, mens kvinder kan opnå (med)moderskab.

2.2.2.1. Faderskab

Reglerne om faderskab findes i børneloven, hvorefter det retlige faderskab kan fastlægges på forskellig vis.

Det retlige faderskab kan for det første registreres i forbindelse med barnets fødsel. I disse tilfælde sondres der mellem børn født af gifte kvinder og børn født af kvinder i samlivsforhold.

Såfremt barnet fødes af en kvinde i ægteskab, vil ægtemanden som udgangspunkt betragtes som retlig far til barnet, jf. børnelovens § 1. Dette betegnes ligeledes som pater est-reglen³⁵.

Det følger af bestemmelsen, at der findes tre undtagelser til dette udgangspunkt. Den første undtagelse gælder, hvis ægtefællerne er separerede på fødselstidspunktet. Det har i denne forbindelse ingen betydning, om ægtefællerne har eller har haft ophørt samlivet på tidspunktet for barnets fødsel. Den anden undtagelse gælder, hvis kvinden har været i ægteskab med en anden mand uden separation inden for 10 måneder før fødselstidspunktet, herunder hvis kvinden har været gift med forskellige mænd i den pågældende periode. Den tredje undtagelse gælder, hvis en faderskabssag anmodes anlagt af begge ægtefæller. Det er i denne forbindelse utilstrækkeligt, at den ene ægtefælle anmoder om, at der anlægges en faderskabssag, og i disse tilfælde må registrering ske, hvorefter en eventuel anlæggelse af sagen må ske efterfølgende efter børnelovens § 5, stk. 1. En sådan anlæggelse af faderskabssag kan foretages af såvel barnets far, (med)mor eller barnets værge³⁶.

---

³⁴ Amnesty International, *First, do no harm*, <https://amnesty.dk/wp-content/uploads/media/3078/first-do-no-harm.pdf>, 6.1.5. juridisk anerkendelse af social køn og adgang til kønsbekræftende behandling

³⁵ LFF nr. 2 af 4. oktober 2000 børnelov, bemærkninger til lovforslaget, almindelige bemærkninger, pkt. 2.3.1.b

³⁶ LFF nr. 2 af 4. oktober 2000 børnelov, bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, § 1

I børnelovens § 1, stk. 3 og 4 fremgår det, at tilsvarende regler som i stk. 1 og 2 finder anvendelse, hvor ægtemanden er død inden for 10 måneder før fødselstidspunktet.

Såfremt barnet fødes af en kvinde i et samlivsforhold, vil samleveren som udgangspunkt registreres som far til barnet, jf. børnelovens § 2.

Det fremgår heraf, at den fødende kvinde og manden i en omsorgs- og ansvarserklæring kan tilkendegive, at de i fællesskab vil drage omsorg og ansvar over for barnet. Det er erklæringen, som tillægges værdi, mens samlivet i øvrigt ingen betydning har³⁷.

Der gælder hertil to undtagelser. For det første gælder det, hvis kvinden har været i et ægteskab eller registret partnerskab uden separation inden for 10 måneder. For det andet gælder det, hvis den ene eller begge parter er umyndige eller under værgemål ved erklæringens afgivelse. I disse tilfælde kan retligt faderskab tilkendegives efter børnelovens § 14, stk. 1, jf. nærmere om denne bestemmelse nedenfor³⁸.

Udover ovenstående regler om registrering af faderskab, kan retligt faderskab fastlægges ved en faderskabssag. En faderskabssag kan anlægges ved såvel Familieretshuset efter børnelovens kapitel 2 og ved domstolene efter børnelovens kapitel 3. Der vil i nedenstående ikke blive foretaget en nærmere behandling af de processuelle regler ved faderskabssager.

Retligt faderskab kan anerkendes ved Familieretshuset efter børnelovens § 14 og ved domstolene efter den tilsvarende bestemmelse i børnelovens § 19, jf. § 14. Bestemmelserne opregner udtømmende, hvornår anerkendelse af retligt faderskab kan ske³⁹.

Det følger herefter, at retligt faderskab kan anerkendes, hvis den pågældende mand og den fødende kvinde afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring, jf. børnelovens § 14, stk. 1. Derudover kan retligt faderskab anerkendes, hvis den pågældende mand har haft et seksuelt forhold til den fødende kvinde i undfangelsesperioden, såfremt den fødende kvinde ikke har oplyst om andre seksuelle forhold i den pågældende periode. Ligeledes gælder, såfremt den pågældende mand utvivlsomt er barnets far, jf. § 14, stk. 2. Den pågældende mand vil utvivlsomt være barnets far, hvis retsgenetiske undersøgelser fastslår dette. Endvidere kan retligt faderskab anerkendes, uanset at den fødende kvinde har oplyst om andre seksuelle forhold i undfangelsesperioden, og uanset at den pågældende mand ikke utvivlsomt er barnets far, jf. § 14, stk. 3. Bestemmelsen er

---

³⁷ Linda Nielsen m.fl., *Familieretten*, 8. udgave, Ex Tuto Publishing 2018, side 47

³⁸ LFF nr. 2 af 4. oktober 2000 børnelov, bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser § 2

³⁹ Linda Nielsen m.fl., *Familieretten*, 8. udgave, Ex Tuto Publishing 2018, side 47

ikke udelukket anvendelse på trods af, at retsgenetiske undersøgelser har fastslået, at den pågældende mand ikke er barnets far. Dermed gives der adgang til, at det retlige faderskab tildeles en anden mand end den biologiske far til barnet. Dette forudsætter dog, at anerkendelsen af retligt faderskab tiltrædes af eventuelle andre mænd, som kunne være biologisk far til barnet⁴⁰.

Den mand, som påstår at være biologisk far til barnet, har dog en søgsmålsret, hvormed forstås en ret til at få prøvet faderskabsspørgsmålet ved Familieretshuset. Dette følger af børnelovens § 6, som dog ligeledes indeholder nogle begrænsninger i søgsmålsretten.

Det følger heraf, at prøvelse af faderskabsspørgsmålet ikke kan ske, såfremt barnet er undfanget ved et strafbart forhold, og såfremt hensynet til barnet taler imod, at den pågældende mand anerkendes som retlig far til barnet, jf. børnelovens § 10. Derudover er søgsmålsretten begrænset i tilfælde, hvor en anden mand er registreret som retlig far til barnet, medmindre manden, som ønsker at få prøvet faderskabsspørgsmålet, i undfangelsesperioden har været gift med den fødende kvinde uden separation. Tilsvarende gælder, hvis den pågældende mand har levet i et fast samlivsforhold med den fødende kvinde i undfangelsesperioden.

Såfremt et barn er blevet født som følge af assisteret reproduktion, hvormed forstås *”behandling, diagnostik og forskning m.v., der foretages af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar”* med henblik på etablering af en graviditet hos en kvinde på anden vis end ved samleje, vil den fødende kvindes ægtefælle eller samlever blive betragtet som retlig far til barnet⁴¹. Dette såfremt den pågældende mand har givet samtykke hertil efter reglerne i børnelovens § 27. Dette indebærer ligeledes, at retligt faderskab som udgangspunkt ikke vil blive pålagt den mand, som alene fungerer som sæddonor, jf. børnelovens § 28. I relation til assisteret reproduktion vil manden i øvrigt have en søgsmålsret efter børnelovens § 6 a. Disse regler er ligeledes gældende for medmoderskab, og vil i denne forbindelse blive behandlet nærmere i afsnit 2.2.2.3.

Det retlige faderskab kan endvidere blive overdraget ved adoption, hvorved der vil blive foretaget et familieskifte. Barnets retlige tilknytning til sine biologiske forældre vil blive overført til

---

⁴⁰ LFF nr. 2 af 4. oktober 2000 børnelov, bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser § 14

⁴¹ LBK nr. 902 af 23. august 2019 bekendtgørelse af lov om assisteret reproduktion I forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v. § 1, stk. 1, 1. pkt.

adoptanterne, som herefter vil have det retlige forældreskab over barnet⁴². Reglerne om adoption samt betingelserne herfor vil blive behandlet nærmere i afsnit 2.2.2.3.

2.2.2.2. Moderskab

Reglerne om retligt moderskab er i mindre grad reguleret end reglerne om fastlæggelse af retligt faderskab.

Det er alment antaget, at retligt moderskab er forbundet med den fødende kvinde. Det er dermed kvinden, som føder barnet, der betragtes som barnets retlige mor⁴³.

Denne regel er blevet nedskrevet i forhold til graviditeter, som følger af assisteret reproduktion. Reglen fremgår af børnelovens § 30, hvorefter den fødende kvinde er retlig mor til barnet, der er blevet født som følge af assisteret reproduktion. Dette gælder uanset om den fødende kvindes eget æg er anvendt eller om der foreligger ægdonation⁴⁴. Bestemmelsen får sin særlige betydning, hvor ægdonation modtages, eftersom kvinden allerede efter almen praksis betragtes som retligt mor, hvis hun føder barnet og ligeledes er biologisk mor til barnet⁴⁵.

Bestemmelsen i børnelovens § 30 suppleres i øvrigt af børnelovens § 31 om surrogatmoderskab, hvorefter følger, at aftaler om surrogatmoderskabsarrangementer er ugyldige og dermed ikke anerkendes i dansk ret. Dermed er det som udgangspunkt ikke muligt for den fødende kvinde at overdrage moderskabet til en anden kvinde ved en surrogatmoderskabsaftale, og omvendt kan en kvinde ikke opnå retligt moderskab ved en sådan aftale. Justitsministeriet har dog i tidligere bemærkninger tilkendegivet, at såfremt en surrogatmoderskabsaftale indgås uden erlæggelse af vederlag og uden brug af mellemmand, herunder eksempelvis i den nærmeste familie, bør disse aftaler ikke forbydes. Denne type af aftaler forekommer dog forventeligt yderst sjældent⁴⁶. Det kan hermed ikke udelukkes, at sådanne aftaler anerkendes og overdragelse af retlige moderskab dermed kan ske i disse tilfælde af surrogatmoderskabsaftaler.

Udover ovenstående bestemmelser i børneloven, kan det retlige moderskab endvidere opnås ved adoption på tilsvarende vis som ved faderskab, jf. afsnit 2.2.2.1.

---

⁴² Familieretshuset.dk, *Adoption*, <https://familieretshuset.dk/adoption/adoption>

⁴³ Linda Nielsen m.fl., *Familieretten*, 8. udgave, Ex Tuto Publishing 2018, side 45 – 46

⁴⁴ Jonna Nielsen, *Børnelove med kommentarer*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2015, s. 346

⁴⁵ Jonna Nielsen, *Børnelove med kommentarer*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2015, s. 348

⁴⁶ LFF af 164 af 30. januar 1986, Forslag til Lov om ændring af adoptionsloven og indfødsretsloven (formidling af adoption m.v.), almindelige betingelser pkt. 5b

2.2.2.3. Medmoderskab og medfaderskab

I 2013 blev de retlige forældrebegreber udvidet i børneloven med indførelse af reglerne om medmoderskab. Disse regler har givet adgang til, at den fødende kvindes ægtefælle, registrerede partner eller samlever kan registreres, anerkendes eller dømmes som barnets retlige medmor med tilsvarende retsvirkninger som følger af retligt faderskab⁴⁷.

Det følger hermed af børnelovens kapitel 5, at ved assisteret reproduktion vil retligt medmoderskab tilkomme den fødende kvindes ægtefælle, registrerede partner eller samlever, såfremt vedkommende har givet skriftligt samtykke til behandlingen og barnet antagelig er blevet til herved. Samtykket skal ligeledes indeholde en erklæring om, at medmoderskabet over barnet påtages, jf. børnelovens § 27. Denne bestemmelse finder tilsvarende anvendelse ved faderskab i forbindelse med assisteret reproduktion, jf. afsnit 2.2.1.

I situationen hvor den fødende kvinde er blevet behandlet ved assisteret reproduktion med sæd fra en mand, hvis identitet er kendt, vil den fødende kvindes ægtefælle, registrerede partner eller samlever ikke blive registreret som medmor. Manden, som har leveret sæd i forbindelse med behandlingen, vil i disse tilfælde blive betragtet som barnets far, jf. børnelovens § 27 a, stk. 1. Dette medmindre parterne skriftlig har erklæret, at den fødende kvindes ægtefælle, registrerede partner eller samlever skal være barnets retlige medmor, jf. børnelovens § 27 a, stk. 2.

Reglerne for registrering, anerkendelse og dom i relation til medmoderskab følger i øvrigt tilsvarende regler i børneloven, som gælder for retligt faderskab med de modifikationer, der er nødvendige efter forholdets beskaffenhed.

Den fødende kvindes ægtefælle, registrerede partner eller samlever kan dermed få registrerede medmoderskab i forbindelse med barnets fødsel, såfremt betingelserne i børnelovens § 27 eller § 27 a, stk. 2 er opfyldt, jf. børnelovens § 3a og § 3b. De undtagelser, som gælder for registrering af faderskab ved fødslen, finder tilsvarende anvendelse i disse tilfælde, jf. afsnit 2.2.1.

Retligt medmoderskab kan ligeledes fastlægges ved en medmoderskabssag. Dette ved anlæggelse af sagen ved Familieretshuset efter børnelovens kapitel 2 eller ved domstolene efter børnelovens kapitel 3, som ligeledes finder anvendelse ved anlæggelse af faderskabssager, jf. afsnit 2.2.3.

---

⁴⁷ LFF nr. 207 af 10. april 2013 forlag til lov om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love, pkt. 3.2.3 Den forslåede ordning

Retligt medmoderskab kan anerkendes ved Familieretshuset efter børnelovens § 14 og ved domstolene efter den tilsvarende bestemmelse i børnelovens § 19, jf. § 14.

Det følger herefter, at retligt medmoderskab kan anerkendes, hvis en kvinde anses som medmor efter børnelovens § 27 eller § 27 a, stk. 2, såfremt den fødende kvinde i undfangelsesperioden efter det oplyste ikke har haft andre seksuelle forhold til mænd, og ikke har modtaget behandlingen med assisteret reproduktion med samtykke fra andre, jf. børnelovens § 14, stk. 5.

Ydermere kan retligt medmoderskab anerkendes, hvis en kvinde anses som medmor efter børnelovens § 27 eller § 27 a, stk. 2, såfremt kvinden og den fødende kvinde afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring. Dette på trods af, at den fødende kvinde har haft andre seksuelle forhold til mænd eller har modtaget behandling med assisteret reproduktion under samtykke og erklæring om forældreskab fra andre, hvilket dog forudsætter samtykke fra de øvrige parter, jf. børnelovens § 14, stk. 6.

Den kvinde, som har afgivet samtykke eller erklæring om retligt forældreskab efter børnelovens § 27 eller § 27 a kan rejse en medmoderskabssag, jf. børnelovens § 6 a. Samme søgsmålsret har mænd i relation til assisteret reproduktion efter bestemmelsen, jf. afsnit 2.2.2.1.

Modsat medmoderskab findes der ikke regler om medfaderskab i børneloven. Det er dermed ikke muligt for to mænd at registrere faderskab over et barn i forbindelse med barnets fødsel⁴⁸. Det er dog muligt efterfølgende at registrere medfaderskab efter reglerne om stedbarnsadoption efter adoptionslovens § 5 a. Stedbarnsadoption indebærer, at en (tidligere) ægtefælle eller (tidligere) samlever kan adoptere den anden forælders barn. Barnet bliver herefter betragtet som et fælles barn af adoptanten og den anden forælder, jf. adoptionslovens § 16, stk. 2. Stedbarnsadoption kræver modsat almindelig adoption ikke, at vedkommende er godkendt som adoptant, hvilket følger af adoptionslovens § 4 a.

Adoption kan kun ske, såfremt dette er bedst for barnet. I forhold til stedbarnsadoption antages det at være bedst for barnet, at de facto-forælderen ligeledes er retlig forælder over barnet. Derudover er det en betingelse ved stedbarnsadoption, at der foreligger et stabilt familieliv, hvilket

---

⁴⁸ Jonna Waage, *Børneloven med kommentarer*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2015, side 318

i praksis betyder, at adoptanten har levet sammen med barnet og den anden retlige forælder i minimum 2½ år. Kravet om længden på samlivet kan fraviges ved en konkret vurdering⁴⁹.

Er et barn blevet til ved et surrogatmoderskabsarrangement følger det af adoptionslovens § 15, at *”adoption ikke kan meddeles, hvis nogen, der skal afgive samtykke til adoptionen, yder eller modtager vederlag eller nogen anden form for modydelse, herunder betaling for tabt arbejdsfortjeneste...”*. Dermed kan adoption, herunder stedbarnsadoption, som udgangspunkt udelukkes, såfremt der er betalt vederlag til surrogatmoderen for et barn.

2.2.3. Indholdet af forældreskab

At en person betragtes som retlig forælder til et barn i form af enten (med)faderskab eller (med)moderskab vil have forskellige retsvirkninger for barnet og forælderen imellem. I nedestående vil der ikke blive foretaget en fuldstændig gennemgang af de retlige konsekvenser ved forældreskab, men disse vil blive behandlet overordnet.

2.2.3.1. Familieretligt

Retligt forældreskab over et barn indebærer visse forpligtelser og rettigheder for forælderen over for barnet.

En retlig forælder vil som udgangspunkt have forældremyndighed over barnet efter forældreansvarslovens § 6 og 7, hvorefter vedkommende vil have pligt til at drage ansvar og omsorg over barnet ud fra barnets tarv, jf. forældreansvarsloven § 2⁵⁰. Heri ligger ligeledes en bestemmelsesret over barnet, hvorefter forældremyndighedsindehaveren skal træffe beslutninger om barnets forhold under hensyn til *”barnets interesse og behov”*⁵¹. Dette drejer sig om alle forhold angående barnet, herunder eksempelvis beslutning om barnets bopæl. Spørgsmålet om bopæl kan afgøres ved domstolene efter forældreansvarslovens § 17, såfremt der foreligger fælles forældremyndighedsindehavere mellem ikke-samboende forældre og uenighed mellem disse om bopælsspørgsmål⁵².

---

⁴⁹ Miljø- og Fødevarerministeriet, *Gennemgang af lovgivning på LGBTI-området*, https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Ligestilling/Gennemgang_af_lovgivning_paa_LGBTI-området_august_2020.pdf, pkt. 3.3.2.5. Stedbarnsadoption - adoptionsloven

⁵⁰ LBK nr. 1768 af 30. november 2020 Bekendtgørelse af forældreansvarsloven

⁵¹ Linda Nielsen m.fl., *Familieretten*, 8. udgave, Ex Tuto Publishing 2018, side 52

⁵² Linda Nielsen m.fl., *Familieretten*, 8. udgave, Ex Tuto Publishing 2018, side 54

At være retlig forælder indebærer ligeledes, at barnet har ret til samvær med den forælder, som barnet ikke har bopæl ved, jf. forældreansvarslovens § 19. Det er hermed hensigten at bevare barnets forhold til begge forældre på trods af barnet ikke bor sammen med begge forældre⁵³.

Retligt forældreskab gives en særlig status ved samvær i forhold til barnets andre relationer, jf. forældreansvarslovens § 20⁵⁴. Andre af barnets relationer kan søge om samvær, men dette forudsætter, at barnet ikke har samvær med begge sine forældre, herunder eksempelvis hvis den ene eller begge forældre er døde eller på anden måde er fraværende i barnets liv.

Retligt forældreskab vil i øvrigt medføre forskellige afledte rettigheder i form af eksempelvis barselsrettigheder og fravær ved barnets sygdom⁵⁵.

2.2.3.2. Arveretligt

Retligt forældreskab udløser som udgangspunkt en arveret imellem barnet og forælderen.

Barnet vil arve efter sine retlige forældre efter arvelovens § 1⁵⁶. Denne arv kan arvelader disponere over på forskellig vis efter de arveretlige regler. En livsarving, som et barn vil være, vil dog som udgangspunkt modtage en tvangsarv, hvilket vil ske uanset arveladers øvrige dispositioner, jf. arvelovens § 5⁵⁷. Arvelader kan således ikke disponere over tvangsarven.

I forhold til pension og forsikring gælder der særlige regler om begunstigelse, jf. forsikringsaftaleloven⁵⁸ og pensionsopsparingsloven⁵⁹. Udgangspunktet herefter er, at pension og forsikring tilfalder den begunstiget uden om dødsboet, hvorfor pension og forsikring kan tilfalde andre end barnet, såfremt andre er indsat som begunstigede⁶⁰.

Retlige forældre vil som udgangspunkt ligeledes arve efter sit barn, såfremt barnet ikke har efterladt sig nogle livsarvinger, jf. arvelovens § 2. Forældre er ikke livsarvinger, og barnet kan

---

⁵³ Linda Nielsen m.fl., *Familieretten*, 8. udgave, Ex Tuto Publishing 2018, side 55

⁵⁴ Linda Nielsen m.fl., *Familieretten*, 8. udgave, Ex Tuto Publishing 2018, side 55

⁵⁵ Miljø- og Fødevareministeriet, *Gennemgang af lovgivning på LGBTI-området*, https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Ligestilling/Gennemgang_af_lovgivning_paa_LGBTI-området_august_2020.pdf, pkt. 3.4.2.1. Fastsættelse af det retlige forældreskab

⁵⁶ LBK nr. 1347 af 15. juni 2021 Arvelov

⁵⁷ Rasmus Kristian Feldthusen m.fl., *Arveretten*, 4. udgave, Gjellerup/Gads Forlag 2014, side 15

⁵⁸ LBK nr. 1237 af 9. september 2015 Bekendtgørelse af lov om forsikringsaftaler

⁵⁹ LBK nr. 1231 af 17. august 2020 Bekendtgørelse af lov om visse civile retlige forhold m.v. ved pensionsopsparing i pengeinstitutter

⁶⁰ Rasmus Kristian Feldthusen m.fl., *Arveretten*, 4. udgave, Gjellerup/Gads Forlag 2014, side 216 – 217

således have disponeret over sin formue, hvorefter hele eller dele af arven tilfalder andre end forældrene⁶¹.

2.2.4. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8

Behandlingen af problemstillingen vil ligeledes ske med inddragelse af et menneskeretligt perspektiv i form af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 indebærer, at *"enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv..."*. Det nærmere indhold af denne rettighed kan ikke afgrænses fuldstændig, eftersom denne er underlagt en dynamisk fortolkning af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som herefter følger udviklingen i samfundet⁶².

Overordnet kan retten til privatliv beskrives som en beskyttelse af den personlige sfære, hvilket skal fortolkes bredt, jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis. Omfattet heraf vil eksempelvis være anerkendelse af transpersoners kønsskifte, herunder anerkendelse af en anden kønsidentitet end den, som vedkommende biologisk repræsenterer⁶³.

Retten til familieliv kan beskrives som en beskyttelse af familiens integritet. Det er ikke kun den traditionelle kernefamilie, som beskyttes, men ligeledes andre eksisterende familiekonstruktioner, der omfattes af beskyttelsen. Anerkendelse af de facto-familieforholdet mellem forælderen og barnet vil være omfattet af retten til familieliv. Omfattet heraf vil ligeledes være anerkendelse af familiekonstruktioner med homoseksuelle forældre⁶⁴.

Retten til privatliv og familieliv er ikke undtagelsesfrit beskyttet. Det følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, stk. 2, at offentlige myndigheder kan foretage indgreb i retten under nærmere betingelser. For det første skal der foreligge lovhjemmel til indgrebet. For det andet skal indgrebet forfølge væsentlige samfundshensyn eller beskyttelse af andres rettigheder. Disse formål er nærmere opregnet i artiklen, og indebærer, at indgrebet skal være *"nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlig tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder"*⁶⁵.

---

⁶¹ Rasmus Kristian Feldthusen m.fl., *Arveretten*, 4. udgave, Gjellerup/Gads Forlag 2014, side 15

⁶² Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 1. udgave, Karnov Group 2013, side 228

⁶³ Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 1. udgave, Karnov Group 2013, side 231 – 233

⁶⁴ Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 1. udgave, Karnov Group 2013, side 241

⁶⁵ Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 1. udgave, Karnov Group 2013, side 228 – 230

Beskyttelsen af retten til privatliv og familieliv indebærer ikke kun, at offentlige myndigheder som udgangspunkt ikke må foretage indgreb i retten, men indebærer ligeledes, at offentlige myndigheder kan være forpligtet til at foretage konkrete handlinger for at hindre krænkelse af retten omfattet af artiklen, jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis⁶⁶.

---

⁶⁶ Marianne Holdgaard m.fl., Globalisering og familieret, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004, side 151

Kapitel 3

De forskellige situationer, som antages at kunne forekomme, vil blive behandlet nærmere i det følgende kapitel, herunder med inddragelse af relevant retspraksis. Som det gør sig gældende ved lovgivningen, er retspraksis, der behandler problemstillingen direkte, begrænset. Derfor vil der blive inddraget retspraksis, der på anden vis findes relevant til fastlæggelse af retsstillingen for de omfattede forældre.

3.1. Seksuel orientering

I relation til seksuel orientering antages at kunne forekomme to forskellige situationer. Den ene situation omfatter to kvinder, der ønsker sig registreret som retlige forældre i mor/medmor-konstruktionen, mens den anden situation omfatter to mænd, der ønsker sig registreret som retlige forældre i far/medfar-konstruktionen. Omfattet i disse situationer anses såvel homoseksuelle som biseksuelle forældre.

3.1.1. To mødre

I situationen, hvor to kvinder ønsker sig registreret som værende retlige forældre over et barn, vil udgangspunktet herfor være reglerne om moderskab og medmoderskab, jf. afsnit 2.2.2.2. og 2.2.2.3. Det følger herefter, at den fødende kvinde vil registreres som retlig mor til barnet, mens den fødende kvindes ægtefælle, registrerede partner eller samlever vil registreres som retlig medmor til barnet, såfremt betingelserne i børnelovens § 27 eller § 27 a, stk. 2 er opfyldt. At en kvinde registreres som medmor, har samme retsvirkninger som en mands registrering af faderskab, hvilket understøttes af afgørelsen U 2020.237 H:

U 2020.237 H omhandlede en situation, hvor en kvinde (M) modtog behandling med assisteret reproduktion med samtykke og erklæring om medmoderskab fra M's samlever (MM) efter reglerne herom i børneloven. Kort efter barnets fødsel gjorde M indsigelse vedrørende MM's registrering af medmoderskab. M og MM havde ophævet samlivet, og var i øvrigt enige om, at MM ikke skulle registreres som medmor til barnet alligevel. I såvel byretten, landsretten og Højesteret blev resultatet, at medmoderskab blev fastholdt. Afregistrering af medmoderskab kunne dermed ikke ske.

Afgørelsen understreger, at såfremt en kvinde har tilkendegivet at ville være retlig medmor, vil denne erklæring være retlig forpligtende, og forpligtelsen kan ikke frasiges, når denne først er afgivet. Dette på trods af enighed herom mellem parterne. Samme forpligtelse følger af retligt

faderskab. Landsretten udtalte i denne forbindelse: *”Det er ... et grundlæggende hensyn i børneloven, at et barn så vidt muligt skal have to forældre, hvilket også entydigt taler for, at samtykket og erklæringen, der netop er udtryk for, at barnet er planlagt sammen af forældrene, er bindende”*. Det bliver hermed afgørende, at barnet har to forældre, når dette er en mulighed. Det kan herefter overvejes, om afgørelsens resultat ville være anderledes, såfremt en anden havde påtaget sig forældreskabet i stedet for MM. Der tages i afgørelsen ikke stilling hertil, men landsretten udtalte, at *”hverken ordlyden af eller forarbejderne til børneloven giver holdepunkter for at antage, at det samtykke og den erklæring, der afgives i henhold til børnelovens § 27, ikke skal have samme bindende virkning som et genetisk faderskab”*. Biologisk faderskab forpligter ikke ubetinget, hvilket gennemgang i afsnit 2.2.2.1 ligeledes viser. Det følger herefter, at retligt faderskab kan anerkendes af en mand, som ikke er biologisk far til barnet, hvis der afgives en omsorg- og ansvarserklæring i forening med den fødende kvinde. Sagens øvrige parter skal tiltræde denne anerkendelse. En tilsvarende bestemmelse findes vedrørende retligt medmoderskab efter børnelovens § 14, stk. 6, jf. afsnit 2.2.2.3. En væsentlig forskel i bestemmelserne ligger dog i, at anerkendelse af retligt medmoderskab kræver, at betingelserne i børnelovens § 27 eller § 27 a, stk. 2 er opfyldt. Dermed er det en forudsætning for anerkendelsen, at der inden behandlingen med assisteret reproduktion afgives en skriftlig erklæring, hvorved retligt medmoderskab påtages⁶⁷.

Reglerne i børneloven er således ikke til hinder for, at en anden kan påtage sig det retlige forældreskab under nærmere betingelser. Reglerne om anerkendelse af medmoderskab må dog antages ikke at have samme fleksibilitet som reglerne om anerkendelse af faderskab, eftersom anerkendelsen af retligt medmoderskab er tidsmæssig begrænset til før behandling med assisteret reproduktion.

Reglerne om (med)moderskab kommer med yderligere begrænsninger.

Dette vil gøre sig gældende, hvor den fødende kvinde ikke har modtaget behandling med assisteret reproduktion, men i stedet har opnået graviditet med en privat sæddonor uden deltagelse af en sundhedsperson. I disse tilfælde vil retligt moderskab fortsat tilkomme den fødende kvinde, mens den fødende kvindes ægtefælle, registrerede partner eller samlever ikke kan registreres som medmor efter reglerne herom i børneloven, eftersom dette forudsætter, at behandlingen er foretaget *”af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar”*, jf. afsnit

---

⁶⁷ Jonna Waage, *Børneloven med kommentarer*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2015, side 329 – 330 og side 333 – 334

2.2.2.1⁶⁸. Retligt medmoderskab kan i stedet opnås efter reglerne om stedbarnsadoption, hvilket dog kræver at visse betingelser er opfyldt, jf. afsnit 2.2.2.3.

En anden begrænsning i reglerne om (med)moderskab er i tilfælde, hvor to kvinder i forening indgår en aftale med en surrogatmoder om faktisk og retlig overdragelse af et barn, som surrogatmoderen føder. I disse tilfælde vil surrogatmoderen være den fødende kvinde og dermed retlig mor til barnet efter børnelovens § 30. Dermed vil en anden kvinde som udgangspunkt ikke kunne blive registreret som mor til et barn, som vedkommende ikke har født, jf. afsnit 2.2.2.2. Om medmoderskab kan registreres, må bero på, om betingelserne for retligt medmoderskab er iagttaget, hvilket må ske med en inddragelse af den manglende anerkendelse af aftaler om surrogatmoderskabsarrangementer efter børnelovens § 31. Hvis betingelserne ikke er opfyldt, vil medmoderskab ikke kunne registreres og anerkendes. Resultatet vil herefter være, at ingen af de kvinder, som i praksis drager omsorg og ansvar over barnet, vil kunne registreret som retlige forældre til barnet. Denne problemstilling er på nuværende tidspunkt ikke set behandlet i retspraksis, men det antages, at visse paralleller kan drages til afgørelsen TFA 2013.750:

TFA 2013.750 omhandlede en situation, hvor et dansk ægtepar havde indgået et surrogatmoderskabsarrangement med en indisk kvinde, som fødte et barn i Indien. Barnet blev efterfølgende overdraget til det danske ægtepar bestående af den biologiske far (F) og dennes ægtefælle (M). F og M havde ophævet samlivet inden barnets fødsel, men havde i en tid fortsat samarbejdet omkring barnet, herunder i forhold til hjemtagelse af barnet til Danmark samt etablering af en samværsordning efterfølgende. M var ikke biologisk mor til barnet, men var medindehaver af forældremyndigheden efter forældreansvarslovens § 13, stk. 2. M's efterfølgende flytning gjorde, at F rejste sag vedrørende bopælsretten. Landsretten omstødte byrettens afgørelse, og fandt således, at M skulle have bopælsretten over barnet.

Afgørelsen understreger, at de facto-familieforholdet ligeledes anerkendes. Landsretten udtalte, at *"hvis forældre med fælles forældremyndighed ikke er enige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, afgøres dette af retten, jf. forældreansvarslovens § 17. Det følger af bestemmelsens ordlyd, at bestemmelsen alene vedrører forældre med fælles forældremyndighed og ikke tvister mellem forældremyndighedsindehavere, hvoraf kun den ene er forælder"*. Det følger dog

---

⁶⁸ Miljø- og Fødevarerministeriet, *Gennemgang af lovgivning på LGBTI-området*, https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Ligestilling/Gennemgang_af_lovgivning_paa_LGBTI-området_august_2020.pdf, pkt. 3.3.2.5. Stedbarnsadoption – adoptionsloven

ligeledes af afgørelsen, at M siden barnets fødsel har iagttaget rollen som barnets mor. Dette er skete med begge biologiske forældres anerkendelse, hvorfor landsretten fandt, at forældreansvarslovens § 17 skulle anvendes analogt i situationen på trods af ordlyden. Dermed skulle bopælsretten tildeles M, eftersom barnets bedste talte herfor, jf. forældreansvarslovens § 4.

Det antages, at to kvinder på tilsvarende vis som M kan opnå forældremyndighed over barnet, såfremt surrogatmoderen lovligt overdrager forældremyndigheden til disse. Herefter kan forældreansvarslovens bestemmelser antageligt finde analog anvendelse i et vist omfang grundet de facto-familieforholdet. Problematikken består dog fortsat i den retlige anerkendelse af forældreskab i form af registrering af forældreskab, som afgørelsen ikke behandler. Dette ses ikke umiddelbart at være muligt udover adoption, som dog i situationen som udgangspunkt ikke kan være stedbarnsadoption på samme vis som omtalt i afgørelsen. Dette eftersom ingen af de to kvinder vil være registrerede som retlige forældre til barnet, hvorfor stedbarnsadoption er udelukket, jf. afsnit 2.2.2.3. Afgørelsen forholder sig ikke til betydningen af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 på trods af at artiklen nævnes i proceduren for landsretten.

Det er ydermere væsentligt at inddrage børnelovens § 31, som det fremgår ovenfor. Betydningen heraf følger bl.a. af afgørelsen U 2021.517 H, som er omtalt nærmere i nedenstående. I afgørelsen fremgår det, at *”Justitsministeriet har således tidligere under debatten om surrogatmødre givet udtryk for, at det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at myndighederne ikke må medvirke til at bringe et barns familieretlige status i orden i forhold til den, der skal have barnet, såfremt der skal ydes vederlag for barnet. Dette gælder, hvad enten aftalen om vederlag for barnet er indgået, før barnet blevet avlet eller flere år efter barnets fødsel”*. I TFA 2013.750 følger det, at *”de snakkede ikke om økonomi”*, hvilket kan indikere, at M ikke har været inddraget i den økonomiske del af surrogatmoderskabsarrangementet. Den konkrete betydning heraf, er dog ikke blevet behandlet i afgørelsen.

På baggrund af ovenstående kan det sammenfattes, at to kvinder kan registreres som retlige forældre til et barn efter reglerne om moderskab og medmoderskab, såfremt betingelserne herfor er opfyldt. Disse regler omfatter dog kun den situation, hvor to kvinder har fået et barn ved anvendelse af assisteret reproduktion. Vælger to kvinder at få et barn på anden vis vil det retlige forældreskab ikke med sikkerhed kunne anerkendes.

3.1.2. To fædre

I situationen, hvor to mænd ønsker sig registreret som retlige forældre til et barn, vil udgangspunktet herfor være reglerne om faderskab og reglerne om adoption, herunder

stedbarnsadoption, jf. afsnit 2.2.2.1. og 2.2.2.3. Det følger herefter, at retligt faderskab kan tilkomme den mand, som enten er biologisk og/eller de facto-far til barnet, hvorfor disse regler giver en fleksibilitet i valget af retlig far under nærmere betingelser. Retligt medfaderskab kan ikke opnås på tilsvarende vis som retligt medmoderskab, eftersom medfaderskab ikke er en mulighed efter reglerne i børneloven. I stedet må reglerne om stedbarnsadoption finde anvendelse, hvilket dog kræver, at visse betingelser er opfyldt, jf. afsnit 2.2.2.3.

I forbindelse med stedbarnsadoption kan forskellige problematikker opstå.

Dette kan være, hvis betingelserne for stedbarnsadoption ikke er opfyldt, herunder i tiden indtil betingelserne er opfyldt. I denne periode vil den far, der ikke er registreret som retlig far, som udgangspunkt ikke have de rettigheder og forpligtelser, der følger af det retlige forældreskab, jf. afsnit 2.2.3.

Problematikker kan ligeledes opstå, såfremt barnet er kommet til ved et surrogatmoderskabsarrangement. Surrogatmoderen vil som den fødende kvinde blive registreret som retlig mor til barnet efter børnelovens § 30. Den biologiske far kan herefter registreres som retlig far til barnet efter reglerne om faderskab. Reglerne om faderskab giver adgang til, at en anden mand end den biologiske far kan registreres som retlig far til barnet. Om dette ligeledes gør sig gældende i surrogatmoderskabsarrangement, må bero på en konkret vurdering, herunder med inddragelse af børnelovens § 31 og Justitsministeriets udtalelse om surrogatmoderskabsarrangementer som refereret i U 2021.517 H, jf. afsnit 3.1.1.

Stedbarnsadoption kan ikke ske, hvis der er blevet ydet vederlag eller lignende for barnet, jf. adoptionslovens § 15. Dette understøttes af afgørelsen U 2021.517 H:

U 2021.517 H omhandlede en situation, hvor et dansk ægtepar havde indgået et surrogatmoderskabsarrangement med en ukrainsk kvinde, som fødte to børn i Ukraine. Børnene blev efterfølgende overdraget til det danske par i Danmark. Det danske par bestod af den biologiske far (F), der ligeledes blev registreret som retlig far til børnene, og F's ægtefælle (M). F og M havde fælles forældremyndighed over børnene, men ønskede ligeledes, at M stedbarnsadopterede børnene. Højesteret stadfæstede landsrettens afgørelse, som fandt at stedbarnsadoption ikke kunne ske grundet adoptionslovens § 15.

I afgørelsen blev det fundet, at F og M havde betalt vederlag til surrogatmoderen for de to børn. Såvel landsretten og Højesteret foretog en vurdering af de konkrete børns interesse i at blive adopteret af M over for *"generelle hensyn til børns beskyttelse mod at blive gjort til genstand*

for handel og til at modvirke udnyttelse af sårbare kvinder". Resultatet i både landsretten og Højesteret blev, at saglig argumentation begrundede adoptionslovens § 15, herunder at Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 om retten til privatliv og familieliv, ikke begrundede en fravigelse af adoptionsloven. Det udtales ligeledes, at børnenes privatliv på det pågældende tidspunkt ikke ville være væsentlig påvirket af, at der ikke meddeles adoptionsbevilling til M. Det kan dog overvejes, om sidstnævnte argument er hensigtsmæssigt, hvilket vil blive diskuteret nærmere i afsnit 4.1.

På baggrund af afgørelsen antages en mand at være udelukket fra at stedbarnsadoptere et barn, såfremt vedkommende har betalt vederlag eller lignende for barnet. Situationen kan muligvis være anderledes, såfremt det kan dokumenteres, at den pågældende mand ikke har taget del i betalingen, men denne alene er foretaget af den biologiske far, jf. den tilsvarende situation i 3.1.1. Denne problemstilling er dog ikke set behandlet direkte i retspraksis.

Det kan på baggrund af ovenstående sammenfattes, at to mænd kan registreres som retlige fædre over et barn. Dette efter reglerne om faderskab og adoption, herunder stedbarnsadoption. Reglerne om faderskab giver en stor fleksibilitet i forhold til valget af retlig far, mens medfaderskab ikke er et begreb i børneloven, og derfor skal retligt medfaderskab opnås gennem stedbarnsadoption, hvilket kan det være en mere kompliceret, langvarig og usikker proces for to mænd, der i forening vil opnå retligt forældreskab over et barn. Dette sammenlignet med to kvinders opnåelse af retligt forældreskab efter reglerne om moderskab og medmoderskab, som dog ligeledes indeholder begrænsninger, jf. afsnit 3.1.1.

3.2. Kønsidentitet

Vedrørende transkønnethed vil tre situationer blive behandlet. Dette vil være situationen, hvor en biologisk født kvinde ønsker at blive registreret som retlig far til et barn. I denne situation sondres der mellem tilfælde, hvor den biologiske kvinde er ægtefælle, registrerede partner eller samlever til den fødende kvinde, og tilfælde, hvor den biologiske kvinde er den fødende kvinde. Derudover vil situationen, hvor en biologisk født mand ønsker at blive registreret som medmor til et barn, blive behandlet.

3.2.1. Biologisk født kvinde vil være far (ægtefælle, registrerede partner eller samlever)

I situationen, hvor en biologisk født kvinde ønsker sig registreret som retlig far til det barn, som vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever har født, vil det som udgangspunkt være reglerne om juridisk kønsskifte samt reglerne om faderskab og medmoderskab, der findes relevant. Reglerne om juridisk kønsskifte giver adgang til, at et kønsskifte kan foretages retligt uden foretagelse af et fysisk kønsskifte, jf. afsnit 2.2.1. Reglerne om faderskab indeholder en vis fleksibilitet, hvorefter retligt faderskab kan tilkomme den biologisk og/eller de facto-far til barnet under nærmere betingelser, jf. afsnit 2.2.2.1. Reglerne om medmoderskab giver adgang til at en anden kvinde end den fødende kvinde, kan registreres som forælder til barnet under nærmere betingelser, jf. afsnit 2.2.2.3. Det nærmere samspil mellem disse regler er behandlet i afgørelsen U 2018.1105 Ø:

U 2018.1105 Ø omhandlede en situation, hvor en transmand (F) havde fået foretaget et juridisk kønsskifte. F ønskede at blive registreret som far i forbindelse med fødslen af det barn, som F's samlever (M) havde født. M var jordmoder og havde udført insemineringen med anonym donorsæd selv. Landretten ændrede byrettens afgørelse, og tillod registrering af faderskab efter børnelovens § 27.

Afgørelsen behandler to problemstillinger, hvor den første problematik omhandler, hvorvidt F kan registreres som retlig forælder efter børnelovens § 27, mens den anden problematik omhandler, hvorvidt en retlig registrering af forældreskab i så fald skal betegnes som faderskab eller medmoderskab grundet juridisk kønsskifte.

I forhold til opfyldelse af betingelserne i børnelovens § 27 fandt byretten, at betingelserne ikke var opfyldt grundet M's hjemmeinsemination samt hendes dobbeltrolle som både behandler og den behandlede, hvorfor F ikke kunne registreres som hverken far eller medmor.

Landsretten fandt derimod, at forholdene ved M's hjemmeinsemination ikke i sig selv opfyldte betingelserne i børnelovens § 27, men at tidligere vejledning om parternes retsstilling i forbindelse med behandling med assisteret reproduktion, som dog ikke havde ført til en graviditet hos M, fortsat måtte være gældende. Ligeledes udtales det, at F havde givet samtykke til M's hjemmeinsemination samt i at være forælder til barnet, som fødes af M. Landsretten udtalte desuden, at *"... den omstændighed, at formkravet om skriftligt samtykke, som tillige er underskrevet af den sundhedsperson, der forestår den kunstige befrugtning eller er ansvarlig herfor, ved en fejl eller forglemmelse er ikke overholdt, ikke til hinder for, at en person kan anses for far eller*

medmor. Dog forudsætter dette, at statsforvaltningen eller retten ud fra en samlet vurdering finder, at den pågældende har samtykket i behandlingen og i at være far eller medmor”.

Landsretten fandt efter en samlet vurdering, at F kunne registreres som forælder til barnet.

Herefter fandt landsretten, at i tilfælde, hvor en ønsket forælder har foretaget et juridisk kønsskifte, skal vedkommende registreres under det forældrebegreb, der følger af det juridiske køn, medmindre vedkommende utvivlsomt er mor til barnet i form af fødsel eller utvivlsomt er biologisk far til barnet. Afgørelsen fastslår, *”at børneloven i overensstemmelse med hensigten bag reglerne om juridisk kønsskifte i situationen, som den, der foreligger i nærværende sag, må forstås således, at en transseksuel tidligere kvinde, der før undfangelsen af barnet, har fået juridisk kønsskifte, kan registreres som far, når betingelserne i børnelovens § 27 i øvrigt er opfyldt”.* Dermed anerkendes det juridisk kønsskifte i forhold til registrering af forældreskab, såfremt forældreskabet ikke er biologisk betinget, herunder ved fødsel af barnet eller sæddonation i forbindelse med graviditeten, der fører til fødsel af barnet. Ligeledes blev det udtalt i afgørelsen, at *”der er ikke herved taget stilling til tilfælde, hvor den, som giver samtykke efter børnelovens § 27, har leveret den sæd, som har gjort kvinden gravid, og heller ikke til, om en registreret far eller medmor, som skifter køn, kan opnå en ændring i den registrerede status”.*

På baggrund af afgørelsens argumentation for et juridisk kønsskiftes retlige udstrækning i forhold til fastlæggelse af retligt forældreskab, vil retligt faderskab ligeledes antages anerkendt uden for anvendelsesområdet for børnelovens § 27, hvormed forstås situationer, hvor der ikke er modtaget behandling med assisteret reproduktion, men i stedet er opnået graviditet med en privat sæddonor uden deltagelse af en sundhedsperson.

Afgørelsen antages umiddelbart ikke at udelukke retligt faderskab til en transmand i tilfælde, hvor vedkommendes æg er anvendt til graviditeten hos vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever, men dette spørgsmål er dog ikke blevet direkte behandlet i retspraksis.

Det kan hermed sammenfattes, at spørgsmålet om, hvorvidt en biologisk født kvinde med et juridisk kønsskifte, kan registreres som retlig far til et barn, som vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever har født, ikke er reguleret direkte i lovgivningen, men er behandlet i retspraksis. Det er herefter muligt for en transmand at få registreret retligt faderskab over barnet født af vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever.

3.2.2. Biologisk født kvinde vil være far (fødende)

I situationen, hvor en biologisk født kvinde ønsker sig registreret som retlig far til det barn, som vedkommende har født, vil udgangspunktet følge af reglerne om juridisk kønsskifte og reglerne

om moderskab. Reglerne om juridisk kønsskifte giver adgang til at foretage et juridisk kønsskifte uden foretagelse af et fysisk kønsskifte samtidig, jf. afsnit 2.2.2.1. Med reglerne om moderskab følger det, at retligt moderskab tilkommer den fødende kvinde, jf. afsnit 2.2.2.2.

Problemstillingen har på nuværende tidspunkt ikke været behandlet i lovgivningen eller retspraksis. Visse paralleller kan dog drages til TFA 2014.96 og den tidligere nævnte U 2018.1105 Ø:

TFA 2014.96 omhandlede den situation, hvor et dansk par bestående af F og M havde indgået et surrogatmoderskabsarrangement med en udenlandsk kvinde, hvorefter det danske par blev angivet som forældre på den udenlandske fødselsattest for barnet. F var blevet registreret som retlig far til barnet. Ankestyrelsen fandt, at M ikke kunne anerkendes som retlig mor grundet børnelovens § 30.

Afgørelsen fra Ankestyrelsen fastslår betingelsen om, at den fødende kvinde er barnets retlige mor efter børnelovens § 30, hvilket i afgørelsen må forstås som surrogatmoderen. I afgørelsen udtales ligeledes, at *”bestemmelsen om, at den kvinde som føder barnet, anses for barnets mor, er udtryk for en dansk almindelig retsopfattelse”*. Det antages dermed at stride mod ordre public, såfremt M blev registreret som retlig mor til barnet.

I U 2018.1105 Ø, som er refereret i afsnit 3.2.1., udtales det ligeledes, at bedømmelsen af udtrækningen af et juridisk kønsskifte i forhold til fastlæggelse af retligt forældreskab ikke antages at gælde, hvor vedkommende er utvivlsomt biologisk forælder ved fødsel eller ved sæddonation. Det følger således af afgørelsen, at *”det således alene er med hensyn til sådanne personer, som i biologisk forstand utvivlsomt er mor – ved at være den, som har født barnet – eller far – ved at have gjort sin partner gravid på naturlig vis – at forarbejderne indeholder en klar forudsætning om, at den pågældende, uanset om personen juridisk har fået et andet køn, vil være mor, henholdsvis far, til barnet i børnelovens forstand.”*

Dermed kan det sammenfattes, at retligt faderskab for den fødende kvinde med et juridisk kønsskifte ikke er behandlet direkte i hverken lovgivningen eller retspraksis. Det antages dog, at det ikke er muligt for en biologisk født kvinde at blive registreret som far til et barn, som vedkommende har født på trods af et juridisk kønsskifte.

3.2.3. Biologisk født mand vil være medmor

I situationen, hvor en biologisk født mand ønsker sig registreret som retlig medmor til det barn, som vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever har født, vil udgangspunktet være reglerne om juridisk kønsskifte og reglerne om medmoderskab. Reglerne om juridisk kønsskifte muliggør et juridisk kønsskifte uden foretagelse af et fysisk kønsskifte, jf. afsnit 2.2.2.1. Reglerne om medmoderskab indeholder en adgang for en anden kvinde til registrering af retligt forældreskab udover den fødende kvinde, hvilket forudsætter opfyldelse af forskellige betingelser, jf. afsnit 2.2.2.3.

Problemstillingen er på nuværende tidspunkt ikke behandlet i hverken lovgivningen eller retspraksis.

Visse paralleller kan dog drages til den tidligere nævnte afgørelse U 2018.1105 Ø, som er refereret nærmere i afsnit 3.2.1. Herefter følger, at det juridisk kønsskiftes udstrækning i forhold til fastlæggelse af retligt forældreskab må afgrænses til biologiske forhold. I afgørelsen udtales således, at forældrebegrebet som følger af det juridisk kønsskifte kan anerkendes, såfremt biologiske forhold ikke udelukker dette, hvormed forstås de situationer, hvor vedkommende enten føder barnet eller utvivlsomt er biologisk far til barnet. Retligt medmoderskab antages dermed at kunne anerkendes, såfremt vedkommende opfylder betingelserne for retligt medmoderskab efter børnelovens § 27 eller § 27 a, stk. 2, og vedkommende ikke er biologisk far til barnet.

I situationen, hvor en transkvinde er biologisk far til barnet, som vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever har født, antages det således, at retligt faderskab skal registreres, jf. U 2018.1105 Ø.

Det kan på denne baggrund sammenfattes, at retligt medmoderskab for en biologisk født mand med et juridisk kønsskifte ikke er reguleret direkte i lovgivningen eller retspraksis. Dog antages det, at retligt medmoderskab anerkendes, medmindre vedkommende er biologisk far til barnet. Dette kræver dog, at betingelserne i børnelovens § 27 eller § 27 a, stk. 2 er opfyldt.

3.3. Kønskaraktistika

Vedrørende interkønnethed vil to overordnet situationer blive behandlet. Det vil være situationen, hvor det primære køn samt det retlige køn er sammenfaldende med det ønskede retlige forældrebegreb, og situationen, hvor det primære køn og det retlige køn ikke er sammenfaldende med det ønskede retlige forældrebegreb, herunder hvor vedkommende identificerer sig som det modsatte køn eller hvor vedkommende ikke identificerer sig som et af de anerkendte køn.

3.3.1. Sammenfald mellem køn og forældrebegreb

I denne situation forstås, at der foreligger et sammenfald mellem det primære køn i form af de reproduktive organer, det retlige køn tildelt ved fødslen, og det ønskede retlige forældrebegreb. Heri omfattes tilfælde, hvor den retlige mand ønsker sig registreret som retlig far til barnet, herunder hvor vedkommende er biologisk far til barnet. Ligeledes omfattes tilfælde, hvor den fødende retlige kvinde ønsker sig registreret som retlig mor til barnet. Desuden omfattes tilfælde, hvor en retlig kvinde eller retlig mand ønsker sig registreret som henholdsvis medmor eller medfar til barnet, som er født af vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever. I de nævnte tilfælde vil reglerne om (med)faderskab og (med)moderskab finde anvendelse uden problematikker, jf. afsnit 2.2.2.1., 2.2.2.2. og 2.2.2.3.

3.3.2. Ikke sammenfald mellem køn og forældrebegreb

I denne situation forstås, at der ikke foreligger et sammenfald mellem det primære køn i form af reproduktive organer, det retlige køn tildelt ved fødslen, og det ønskede retlige forældrebegreb.

Dette har betydning, hvor vedkommende identificerer sig som det modsatte køn end vedkommendes primære køn samt retlige køn. Omfattet er de tilfælde, hvor en retlig kvinde ønsker at blive registreret som retlig far til barnet, som vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever har født. Omfattet er ligeledes, hvor en retlig kvinde ønsker sig registrerede som far til et barn, som vedkommende har født. Derudover omfattes de tilfælde, hvor en retlig mand ønsker at blive registreret som medmor til et barn, som vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever har født.

Det er en forudsætning for at opnå det ønskede forældrebegreb, at vedkommendes retlige køn ændres ved et juridisk kønsskifte, jf. afsnit 2.2.1. Herefter antages retsstillingen at være sammenlignelige med de tilfælde, som er behandlet i afsnit 3.2. Den gældende lovgivning og retspraksis, som er behandlet i dette afsnit, vil dermed antageligt finde anvendelse for interkønnet personer i de omtalte situationer.

Situationen har ligeledes betydning, hvor vedkommende ikke identificerer sig som hverken ”mand” eller ”kvinde”. På nuværende tidspunkt er dansk ret således, at kun to køn anerkendes, hvilket er i form af ”mand” og ”kvinde”. Interkønnet personer skal herefter indplaceres under disse kønsbetegnelser ved fødslen. Disse er ligeledes valgmulighederne efterfølgende i den

retlige definition af køn. Dermed påtvinges interkønnet personer at indpasses i disse regler om køn, herunder de kønsspecifikke forældrebegreber.

Det kan hermed sammenfattes, at et manglende sammenfald mellem det primære køn, det retlige køn og det ønskede forældrebegreb vil betyde, at reglerne om juridisk kønsskifte finder anvendelse, herunder i sammenspil med reglerne om forældreskab. Såfremt vedkommende har en anden kønsidentitet end ”*mand*” eller ”*kvinde*”, vil denne kønsidentitet på nuværende tidspunkt ikke blive retligt anerkendt.

3.4. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8

Nærværende afsnit vil behandle problemstillingen i relation til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, hvorefter retten til privatliv og familieliv beskyttes, jf. afsnit 2.2.4. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol behandler ikke problemstillingen vedrørende LGBTI-personers forældreskab generelt, men berører problemstillingen på forskellig vis i forskellige afgørelser.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har behandlet forskellige forhold ved fastlæggelse af beskyttelse af forældreskab efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8.

Et forhold, som vejer tungt ved beskyttelse af familielivet, er de facto-familieforholdet mellem en forælder og et barn. Dette forhold er nærmere behandlet i *L. v. Netherlands (2004)*:

L. v. the Netherlands omhandlede en situation, hvor F og M havde fået et barn sammen uden at være samboende. F var ikke juridisk anerkendt som far til barnet grundet M og hendes families modstand herimod. F kunne have anmodet om retligt samtykke til anerkendelse af forældreskab, men foretrak i stedet at respektere holdningen hos M og hendes familie, og bibeholde det de facto-familieforhold, som F havde med barnet frem for etablering af et formelt juridisk forhold med barnet. F besøgte barnet og M regelmæssigt, og han passede ligeledes barnet flere gange. F og M brød dog med hinanden, hvorefter F anmodet om adgang til samvær med barnet. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols flertal fandt, at der udover det biologiske forhold mellem F og barnet bestod et de facto-familieforhold, som var beskyttet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, hvorfor manglende anerkendelse af det pågældende familieforhold var en krænkelse af artiklen.

Det følger af afgørelsen, at eksistensen eller den manglende eksistens af ”familieliv” i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 er grundlæggende et spørgsmål om, hvorvidt der reelt har eksisteret et de facto-familieforhold mellem forælderen og barnet. Herefter anerkender Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at der kan forekomme de facto-familieforhold omfattet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 uden biologisk og/eller retligt forhold mellem forælderen og barnet.

Udover betydningen af de facto-familieforhold, har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ligeledes forholdt sig til betydningen af det biologiske forhold. Dette forhold mellem forælderen og barnet er ligeledes tungtvejende ved beskyttelse af familielivet efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8. Med tiden vil det biologiske forhold mellem forælderen og barnet ikke være tilstrækkeligt, men kræver desuden, at et de facto-familieforhold består, jf. *L. v. Netherlands*⁶⁹.

Mindre tungtvejende har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fundet det retlige forhold mellem forælderen og barnet, herunder kan det retlige forhold ikke opveje manglende de facto-familieforhold og biologiske forhold⁷⁰.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslår med ovenstående retspraksis, herunder *L. v. Netherlands*, at beskyttelse af familielivet efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 er underlagt en vurdering med inddragelse af flere forhold mellem forælderen og barnet, hvilket kan være relevant for de tilfælde omfattet af afsnit 3.1., 3.2. og 3.3., hvor forældreskabet ikke følger lovgivningen. Her må det vurderes konkret, om der foreligger et sådan forhold mellem forælderen og barnet, at dette er beskyttet mod krænkelse efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8.

Udover behandlingen af forældreskab har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ligeledes forholdt sig til anerkendelse af kønsidentitet, herunder om et juridisk kønsskifte skal anerkendes i relation til et fysisk kønsskifte. En af de væsentlige afgørelser er *Goodwin v. The United Kingdom (2002)*:

Goodwin v. The United Kingdom omhandlede den situation, hvor en transkvinde havde fået foretaget et fysisk kønsskifte. Vedkommende oplevede forskellige problematikker grundet den manglende retlige anerkendelse af kønsskiftet, herunder bl.a. i relation til vedkommendes arbejdsplads og vedkommendes pensionsforhold. Den Europæiske

---

⁶⁹ Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 1. udgave, Karnov Group 2013, side 242

⁷⁰ Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 1. udgave, Karnov Group 2013, side 242

Menneskerettighedsdomstol fandt bl.a. at der var sket en krænkelse af privatlivet efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8.

Det følger af afgørelsen, at den manglende retlige anerkendelse af transpersoners kønsidentitet er indgribende i vedkommendes privatliv. Der vil hermed forekomme et manglende sammenfald mellem den sociale opfattelse af køn og det retlige køn, hvilket kan føre til forskellige konflikter for transpersoner i mødet med omverden.

Afgørelsen tager ligeledes i en vis grad stilling til udstrækningen et juridisk kønsskifte ved at fastslå, at et juridisk kønsskifte har konsekvenser for de offentlige myndigheder i forskellige henseende, men at disse konsekvenser vurderes som værende håndterbare. I afgørelsen fremkommer ikke forhold, som vil skade offentligheden ved anerkendelse af det juridiske kønsskifte, hvorfor anerkendelsen af det juridiske kønsskifte ikke kan negligeres.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har ikke på samme måde, som ved anerkendelse af kønsidentiteten hos transpersoner, forholdt sig til anerkendelse af kønsidentiteten hos interkønnet personer, som hverken identificerer sig som ”*mand*” eller ”*kvinde*”. Det må på nuværende tidspunkt antages, at det ikke er en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, at interkønnethed ikke anerkendes som et selvstændigt retligt køn, men denne antagelse foretages uden behandling af spørgsmålet i retspraksis. Interkønnet personer antages dermed at være nødsaget til at indpasse sig retligt i et af de anerkendte køn på trods af at dette strider mod vedkommendes kønsidentitet.

På baggrund af ovenstående kan det sammenfattes, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol på forskellig vis behandler problemstillingen vedrørende LGBTI-personers forældreskab, men dog ikke en generel behandling heraf.

I forhold til fastlæggelse af forældreskab har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslået, at de facto-familieforholdet er tungtvejende ved beskyttelse af familielivet omfattet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8. Et andet tungtvejendes forhold er det biologiske forhold mellem forælderen og barnet, som dog svækkes i vægt med tiden, hvorefter det ligeledes kræves, at der består et de facto-familieforhold. Et tredje forhold, som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har forholdt sig til, er det retlige forhold mellem forælderen og barnet. Dette forhold anses som mindre tungtvejende end de facto-familieforholdet og det biologiske forhold mellem forælderen og barnet.

I forhold til anerkendelse af kønsidentitet har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fundet, at en transpersons juridiske kønsskifte i relation til et fysisk kønsskifte skal anerkendes fuldt ud, medmindre dette skader offentlige interesser.

Omvendt har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ikke behandlet anerkendelse af interkønnethed som selvstændigt køn, og det antages på nuværende tidspunkt ikke at krænke Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, at et tredje køn ikke anerkendes.

Kapitel 4

Nærværende kapitel indeholder en diskussion af de retlige konsekvenser, som følger af den ovenstående lovgivning og retspraksis af såvel national som menneskeretlig karakter. Ligeledes vil kapitlet indeholde nogle retspolitiske betragtninger, hvorved der vil blive foretaget en stillingtagen til de retlige problematikker, som ovenstående retstilling indebærer for de omfattede forældre. Derudover vil kapitlet indeholde en perspektivering af problemstillingen.

4.1. Diskussion af de retlige konsekvenser

I nogle tilfælde vil det retlige forældreskab følge direkte af de eksisterende regler om (med)faderskab eller (med)moderskab. Disse regler giver forskellig grad af fleksibilitet til fastlæggelse af forældreskab, men reglerne omfatter under alle omstændigheder begrænsede situationer.

Er situationen dog omfattet af reglerne, vil forskellige konsekvenser blive udløst, herunder de familieretlige og arveretlige retsvirkninger, som er omtalt i afsnit 2.2.3.

I andre tilfælde vil det retlige forældreskab ikke følge direkte af de eksisterende regler. Begrænsningerne i reglerne er ofte saglig begrundet, men indebærer ikke desto mindre, at der kan opstå situationer, hvor de facto-forælderen ikke kan anerkendes retligt, eftersom barnet er blevet født under omstændigheder, der ikke er omfattet af de situationer, der følger af reglerne. I retspraksis er det dog set, at de eksisterende regler er blevet fortolket udvidende, herunder i U 2013.750, som er omtalt i afsnit 3.1.1. I denne afgørelse blev forældrebegrebet fortolket udvidet, men dog understøttet af såvel de facto-forholdet som det retlige forhold i form af tildeling af forældremyndighed efter samtykke fra begge biologiske forældre. Afgørelsen forholder sig i øvrigt kun til forældrerettigheder i form af bopælsretten og ikke generelt i forhold til registrering af forældreskab. På trods af afgørelsens konkrete karakter, må den alligevel antages at understøtte en udvidende fortolkning af forældrebegrebet og retsvirkningerne heraf. Dette kan være relevant for de situationer, hvorefter retligt forældreskab ikke kan opnås efter de eksisterende regler, herunder hvor betingelserne for (med)moderskab eller (med)faderskab ikke er opfyldt, jf. afsnit 3.1.1. og 3.1.2.

Det kan omvendt antages, at manglende opfyldelse af betingelserne for fastlæggelse af retligt forældreskab ikke er ensbetydende med, at familielivet ikke kan anerkendes, hvilket ligeledes følger af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols fortolkning af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, herunder *L. v. Netherlands*, som er omtalt i afsnit 3.4. De facto-familieforholdet er beskyttet, men dog underlagt en konkret vurdering, hvis indhold ikke

kan fastlægges præcist, herunder grundet Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dynamiske fortolkning. I national retspraksis er det ligeledes set, at andre saglige beskyttelseshensyn samt den manglende umiddelbare betydning af anerkendelse af familielivet, har fået tildelt større vægt end de facto-familieforholdet, jf. U 2021.517 H, som er nærmere omtalt i afsnit 3.1.2. Særligt sidstnævnte argument findes problematisk, eftersom betydningen af anerkendelse af retligt forældreskab sjældent viser sig, mens familielivet er intakt, men derimod først vil komme til udtryk, hvor familielivet ændrer sig, herunder ved brud eller død. I dette tilfælde skal den retlige anerkendelse af forældreskabet i så fald ske med tilbagevirkende kraft, hvilket skaber usikkerhed i forhold til den eksisterende retsstilling for de omfattede forældre.

Betydningen af brugen af surrogatmoderskabsarrangementer skaber ligeledes en usikkerhed i forhold til retsstillingen for de omfattede forældre. Dette gør sig gældende uanset hvilken familiekonstruktion, der har anvendt en surrogatmoder. Som udgangspunkt anerkendes aftaler om surrogatmoderskabsarrangementer ikke i dansk ret, men dette antages kun at gælde for mødre, medmødre og medfædre. Vedrørende mødre er dette fastslået ved TFA 2014.96, som er omtalt nærmere i afsnit 3.2.2. Biologiske fædre er ikke udelukket registrering af retligt faderskab på trods af brugen af en surrogatmoder. Om dette ligeledes gælder for en registrerede far, som ikke har et biologisk forhold til barnet, må bero på en konkret vurdering af forholdet. Under alle omstændigheder antages retligt faderskab ikke at være udelukket fra registrering af forældreskab efter reglerne i børneloven eller adoptionsloven, som tilfældet er for moderskab, medmoderskab og medfaderskab.

Retsstillingen for mødre, medmødre og medfædre forekommer dog ikke helt sikker. Justitsministeriet har således tidligere udtalt, at offentlige myndigheder ikke må medvirke til at bringe den familieretlige status mellem forælderen og barnet i overensstemmelse med de facto-familieforholdet, såfremt forælderen har betalt vederlag for barnet. Dette er bl.a. udtalt i U 2021.517 H, som er omtalt nærmere ovenfor og i afsnit 3.1.2. Omvendt er det i retspraksis anerkendt, at de facto-forælderen får tildelt forældrerettigheder. Dette følger bl.a. af U 2013.750, som er omtalt ovenfor og i afsnit 3.1.1. De to afgørelser fastsætter en retsstillingen, som er svært at forudsige for de omfattede forældre.

Er situationen ikke omfattet af de eksisterende regler, herunder ved vurdering af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, vil de forskellige retsvirkninger, som følger af forældreskab ikke blive udløst, jf. afsnit 2.2.3. Dermed vil de facto-forælderen ikke opnå, at vedkommendes forældreskab over barnet er retligt beskyttet.

Udover problemstillingen om, hvorvidt retligt forældreskab kan anerkendes, er ligeledes spørgsmålet om hvilket forældrebegreb, som i så fald skal anvendes ved den retlige anerkendelse. Dette findes relevant i de situationer, hvor det retlige forældreskab tilkommer transpersoner eller interkønnet personer, der har fået foretaget et juridisk kønsskifte, jf. afsnit 3.2. og 3.3.

Der er i de eksisterende regler ikke forholdt sig til denne problemstilling, og der opstår som følge heraf en konflikt mellem de eksisterende regler. Dette værende en konflikt mellem reglerne om det juridisk kønsskifte og de kønsspecifikke forældrebegreber, hvorefter forældreskab kan være afhængig af biologiske forhold, herunder biologiske handlinger i form af fødsel af barnet. Det juridiske kønsskifte skal herefter indfortolkes i reglerne om forældreskab på trods af disse ikke er indtænkt heri.

Den manglende lovgivningsmæssige stillingtagen til problemstillingen, indebærer at retspraksis skal afgøre, hvorledes samspillet mellem reglerne skal være, hvilket er sket i U 2018.1105 Ø, som er omtalt nærmere i afsnit 3.2. Afgørelsen forholder sig til problemstillingen, men i et begrænset tilfælde. Det antages således efter afgørelsen, at retligt forældreskab kan anerkendes efter det juridiske køn, medmindre den pågældende forælder har født barnet eller er biologisk far til barnet. Andre situationer end denne er ikke behandlet direkte i retspraksis, og retsstillingen antages i forhold hertil at være uafklaret. Dette indebærer for de omfattede forældre, at retsstillingen er usikker, eftersom det ikke vides med sikkerhed, hvorvidt det vil være det biologiske køn eller det juridiske køn, som tillægges størst vægt. Den manglende afklaring herom kan særlig være problematisk, hvor anerkendelse af retligt forældreskab forudsætter iagttagelse af en bestemt fremgangsmåde, hvor manglende iagttagelse af korrekt fremgangsmåde kan indebære, at det retlige forældreskab ikke kan registreres.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har ligeledes ikke behandlet problemstillingen direkte. I afgørelsen *Goodwin v. The United Kingdom* behandles anerkendelse af et juridisk kønsskifte, hvorefter et juridisk kønsskifte i forbindelse med et fysisk kønsskifte skal anerkendelse fuldt ud, medmindre det vil skade offentlige interesser, jf. afsnit 3.4.

Afgørelsen findes relevante for de tilfælde, som er omtalt i afsnit 3.2. og 3.3. i relation til udstrækningen af det juridiske kønsskifte. I afgørelsen fastslås det, at et juridisk kønsskifte skal anerkendes fuldt ud, medmindre dette vil skade offentlige interesser. Dette må ligeledes antages at gælde i relation til forældrebegrebet. At være registreret under et andet forældrebegreb end det, som følger af vedkommendes kønsidentiteten kan antages at bringe vedkommende i konflikter på tilsvarende vis, som hvis vedkommendes arbejdsgiver kan se, at vedkommende har

arbejdet for virksomheden under et andet navn og køn, som det er tilfældet i afgørelsen. Omvendt tages der i afgørelsen ikke stilling til biologiens betydning, herunder hvis vedkommende har født barnet eller er biologisk far til barnet. Hvilken betydning disse forhold tillægges vides på nuværende tidspunkt ikke, og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 antages dermed ligeledes at være uafklaret.

I Danmark går lovgivningen videre end Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i forbindelse med anerkendelse af juridisk kønsskifte, eftersom der kan foretages et juridisk kønsskifte både i forhold til et fysisk kønsskifte og selvstændigt, jf. afsnit 2.2.1. National lovgivning og retspraksis har dog ligesom Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ikke forholdt sig direkte til betydningen af biologiske forhold i relation til udstrækningen af det juridiske kønsskifte i forhold til forældrebegrebet, herunder U 2018.1105 Ø, jf. afsnit 3.2.1.

Skulle lovgivningsmagten eller retspraksis senere hen fastslå, at transpersoner og interkønnet personer, som har fået foretaget et juridisk kønsskifte, skal anerkendelse som retlige forældre efter disses retlige køn, må dette antage at indebære, at en personkreds, hvis retsstilling på nuværende tidspunkt er usikker, vil blive omfavnet retligt og hermed opnå retlig beskyttelse. Anerkendelsen vil dog udfordre forældrebegrebet, som i nogle tilfælde vil afhænge af biologiske forhold og biologiske handlinger, herunder fødsel af barnet og sæddonation.

I forlængelse af ovenstående angående et juridisk kønsskifte er problematikken vedrørende anerkendelse af en kønsidentitet, som ikke defineres som hverken *"mand"* eller *"kvinde"*, herunder interkønnet personer, der identificerer sig som noget andet end de retlige anerkendte køn. Hverken lovgivningen eller retspraksis, herunder retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, har forholdt sig til denne problematik.

Såfremt interkønnethed senere hen blev anerkendt som et tredje køn, herunder enten gennem lovgivningen eller retspraksis, må det antages at medføre en omfavnelser af en personkreds, som på nuværende tidspunkt ikke er retligt anerkendt. Omvendt vil en retlig anerkendelse af et tredje køn konflikte med de eksisterende regler om forældreskab, hvorefter forældrebegreberne er kønsspecifikke i forhold til *"mand"* og *"kvinde"*.

Ved såvel juridisk kønsskifte for transpersoner og interkønnet personer samt interkønnet personer, der ikke identificerer sig som et retligt anerkendte køn, vil retligt forældreskab som udgangspunkt kunne anerkendes, herunder vil de forskellige familieretlige og arveretlige retsvirkninger blive udløst, jf. afsnit 2.2.3. Problematikken består herefter ikke i, om vedkommende kan

anerkendes som retlig forælder, men derimod hvilken slags forælder efter de forskellige forældrebegreber, der følger af de eksisterende regler. Spørgsmålet er i begrænset omfang blevet behandlet i både lovgivningen og retspraksis, hvorfor det står uafklaret, hvorledes retsstillingen er i de fleste tilfælde.

Ud fra ovenstående kan det sammenfattes, at retsstillingen for forældre omfattet af LGBTI-personkredsen generelt er uafklaret. Flere situationer er ikke behandlet i lovgivningen eller retspraksis, herunder retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvorfor det er svært for de omfattede forældre at forudsige deres retsstilling, eftersom denne må antages at afhænge af det konkrete samspil mellem de eksisterende regler.

Udover spørgsmålet om anerkendelse af retligt forældreskab, er spørgsmålet om hvilken slags forælder, som skal anerkendes ud fra de eksisterende forældrebegreber og reglerne herom. Lovgivning eller retspraksis har på nuværende tidspunkt ikke forholdt sig generelt til anerkendelsen af et juridisk kønsskifte i forhold til retligt forældreskab, men retspraksis har behandlet problemstillingen i et begrænset tilfælde.

Ligeledes er anerkendelsen af et tredje køn, herunder i forhold til retligt forældreskab, ikke behandlet i hverken lovgivningen eller retspraksis, herunder både nationalt og menneskeretligt.

4.2. Retspolitiske betragtninger

Ovenstående fastslår, at retsstillingen for LGBTI-personers retlige forældreskab generelt er uafklaret, eftersom disse ofte ikke er indtænkt i de eksisterende regler eller behandlet i retspraksis. Dette gør sig ligeledes gældende i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols fortolkning af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8.

Der kan herefter generelt efterspørges, at lovgivningsmagten forholder sig til LGBTI-personers retlige forældreskab.

Anerkendelse af retligt forældreskab kan på nuværende tidspunkt ske i forbindelse med barnets fødsel efter reglerne i børneloven eller efterfølgende efter reglerne i adoptionsloven. Reglerne har forskellige grader af fleksibilitet.

Reglerne vedrørende faderskab har en stor grad af fleksibilitet i forhold til at indpasse den konkrete familiekonstruktion, hvorefter biologiske forhold mellem forælderen og barnet ikke er afgørende for registrering af retligt forældreskab. Denne fleksibilitet ses dog ikke ved registrering af medfaderskab, som ikke er omfattet af børnelovens forældrebegreber. Retligt medfaderskab kan dog opnås efter adoptionslovens regler om stedbarnsadoption, men dette forudsætter at

betingelserne herfor er opfyldt. Reglerne vedrørende moderskab har ingen fleksibilitet, men begrænser sig til den fødende kvinde. I forhold til retligt medmoderskab er dette en mulighed efter børneloven modsat medfaderskab, men kun i begrænsede situationer.

De eksisterende regler om forældreskab antages dermed ikke at omfavne de forskellige familiekonstruktioner, som findes i nutidens samfund. Dette skaber en usikkerhed for de forældre, som falder uden for reglerne. Disse risikerer i yderste konsekvens, at deres retsstilling som forælder ikke retligt anerkendes, og dermed tildeles de ligeledes ikke de rettigheder og forpligtelser, der følger af det retlige forældreskab.

Det kan hermed efterspørges, at lovgivningsmagten revurderer de eksisterende regler om forældreskab med henblik på at omfavne flere familiekonstruktioner, herunder børnefamilier, hvor den ene eller begge forældre er omfattet af LGBTI-personkredsen. Dette antages at kunne ske ved generelt at give forældreskab den fleksibilitet, som ses ved reglerne om faderskab, hvorefter forældreskab kan anerkendes uafhængig af biologiske forhold mellem forælderen og barnet.

Dette vil bl.a. gøre det muligt at anerkende retligt forældreskab, udover retligt faderskab, ved brugen af en surrogatmoder, hvilket dog ikke vil være fuldstændigt uproblematisk. De eksisterende regler om surrogatmoderskabsarrangementer er saglige begrundet til beskyttelse mod handel med børn samt udnyttelse af sårbare kvinder. På nuværende tidspunkt har lovgivningen og retspraksis dog ikke forholdt sig konsekvent til denne problemstilling. På den ene side accepteres det, at surrogatmoderskabsarrangementer forekommer, eftersom det er muligt for mandelige forældre at få anerkendt sit forældreskab over barnet retligt på trods af at en surrogatmoder er anvendt. Beskyttelsen mod handel med børn og udnyttelse af sårbare kvinder må derfor antages ikke at være effektiv. På den anden side antages retligt forældreskab for den anden forælder, herunder mor, medmor eller medfar, ikke at kunne anerkendes retligt på trods af de facto-forældreskabet. Denne forælder er derfor ikke retlig beskyttet ved ændringer af familielivet, herunder brud eller død. Det kan derfor efterspørges, at lovgivningsmagten revurderer reglerne om surrogatmoderskabsarrangementer. Det er et politisk spørgsmål, hvorvidt surrogatmoderskabsarrangementer skal være lovlige eller ej, men en klar afklaring herpå findes nødvendig.

Anerkendelse af retligt forældreskab er ikke det eneste, som burde revurderes af lovgivningsmagten. Det kan ligeledes efterspørges, at der bliver forholdt sig til de kønsspecifikke forældrebegreber. Dette som følge af, at lovgivningen muliggør, at et juridisk kønsskifte kan foretages uafhængigt af et fysisk kønsskifte. Dermed kan transpersoner og interkønnet personer blive forældre til et barn, hvor det biologiske køn ikke er sammenfaldende med det retlige køn.

De eksisterende regler om forældreskab er ikke tiltænkt disse tilfælde, hvorfor retsstillingen bliver uafklaret. Det antages, at forældrene kan blive registreret efter de eksisterende regler, og dermed opnå den retlige beskyttelse, der følger af det retlige forældreskab. Det er dog ikke sikkert, at forældrene kan registreres under det forældrebegreb, som følger af vedkommendes kønsidentitet, herunder det retlige køn.

Konflikten mellem de kønsspecifikke forældrebegreber og et juridisk kønsskifte, antages at kunne blive afklaret ved, at de kønsspecifikke forældrebegreber bliver erstattet af et kønsneutralt forældrebegreb, herunder eksempelvis blot begrebet *"forælder"*.

At forældrebegrebet er kønsneutralt, vil ligeledes kunne indebære et opgør med de kønsspecifikke betingelser for anerkendelse af forældreskab, herunder bl.a. reglerne om retligt moderskab, som udelukkende tilkommer den fødende kvinde. Retligt forældreskab kan fortsat være biologisk betinget i det omfang det findes hensigtsmæssigt under hensyntagen til de forskellige familiekonstruktioner. Forældreskabet vil dog ikke være betinget af biologiske handlinger, herunder fødsel af barnet, men i stedet kan det faktum, at et biologisk forhold består mellem forælderen og barnet være tilstrækkeligt. Derved antages forældrebegrebet at omfatte forældre omfattet af LGBTI-personkredsen, hvor kønsidentiteten fraviger fra det biologiske køn.

I forlængelse heraf er spørgsmålet vedrørende anerkendelse af et tredje køn. Dette gør sig bl.a. gældende, hvor interkønnet personer hverken identificerer sig som *"mand"* eller *"kvinde"*. Andre lande anerkender registrering af et tredje køn, men på nuværende tidspunkt er det i dansk ret som udgangspunkt kun muligt at blive registreret enten *"mand"* og *"kvinde"*⁷¹. Et kønsneutralt forældrebegreb vil dermed ligeledes omfatte interkønnet personer, som ikke identificerer sig som et af de retlige anerkendte køn. Disse personer vil dermed kunne blive anerkendte som forælder under et forældrebegreb, som ikke er i konflikt med kønsidentiteten.

Det kan sammenfattende efterspørges, at lovgivningsmagten revurderer de nugældende forældrebegreber. Dette i forhold til om de forskellige forældrebegreber skal have en generel fleksibilitet, hvorved de forskellige familiekonstruktioner bedre kan indpasses. Ligeledes i forhold til om de kønsspecifikke forældrebegreber skal erstattes af et kønsneutralt forældrebegreb, hvorved andre kønsidentiteter end de to anerkendte køn kan omfavnes af forældrebegrebet.

---

⁷¹ Kristelig Dagblad, *Stadig flere lande indfører et tredje køn*, <https://www.kristeligt-dagblad.dk/udland/stadig-flere-lande-indfoerer-et-tredje-koen>

4.3. Perspektivering

Ovenstående gennemgang af LGBTI-personers retlige forældreskab forholder sig generelt kun til forælders retsstilling, herunder de retlige konsekvenser for forælderen.

Et andet vigtigt perspektiv på problemstillingen er barnets retsstillingen, som kun er begrænset behandlet i nærværende speciale.

Den eksisterende retsstilling for forældre omfattet af LGBTI-personkredsen vil dog ligeledes have retlige konsekvenser for disse børn. Dette vil som udgangspunkt være i de tilfælde, hvor de facto-forælderen ikke kan anerkendes retligt efter de eksisterende regler. At forælderen anerkendes under et forældrebegreb, som forælderen ikke identificerer sig som, vil som udgangspunkt ikke have nogle retlige konsekvenser for barnet. Det retlige forhold mellem barnet og forælderen vil således være det samme på trods af forælders kønsidentitet.

Familieretligt vil den manglende retlige anerkendelse af forældreskab have betydning for om barnets de facto-forælder tildeles de rettigheder og forpligtelser over barnet, som følger af forældreskabet. Eksempelvis kan det have betydning i forhold til, at barnet ikke kan have samvær eller bopæl hos de facto-forælderen, såfremt der forekommer brud i familielivet, jf. afsnit 2.2.3.1. I disse situationer kan TFA 2013.750 dog have relevans i forhold til en udvidende fortolkning af forældrebegrebet, jf. afsnit 3.1.1.

Arveretligt kan den manglende anerkendelse af retligt forældreskab betyde, at barnet ikke er livsarving for forælderen, hvormed barnet som udgangspunkt ikke vil arve, medmindre forælderen har disponeret over arven til fordel for barnet. Forholdet vil ligeledes påvirke forælders arveret over et barn, jf. afsnit 2.2.3.2.

I forbindelse med behandling af barnets retsstilling vil denne ligeledes være beskyttet efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, jf. afsnit 2.2.4. Det konkrete indhold af denne beskyttelse er ikke nødvendigvis sammenfaldende med indholdet af forælders beskyttelse efter samme artikel.

Kapitel 5

5.2. Konklusion

Nærværende speciale har haft til hensigt *at undersøge de retlige forældrebegreber med udgangspunkt i LGBTI-personers registrering af forældreskab, herunder med inddragelse af et menneskeretligt perspektiv.*

Anerkendelse af retligt forældreskab er blevet behandlet ud fra hovedgrupperne ”*seksuel orientering*”, ”*kønsidentitet*” og ”*kønsskarakteristika*”.

Det kan i forbindelse med seksuel orientering konkluderes, at lovgivningsmagten i et vist omfang har omfavnet personkredsen, som omfattes heraf, herunder med reglerne om medmoderskab i børneloven. Ligeledes er det muligt at få registreret medfaderskab efter reglerne om stedbarnsadoption i adoptionsloven.

I forhold til mor/medmor-konstruktionen kan det konkluderes, at to kvinder kan registreres som retlige forældre til et barn efter reglerne om moderskab og medmoderskab, hvilket dog forudsætter at betingelserne herfor er opfyldt. Reglerne omfatter dog kun de begrænsede situationer, hvor to kvinder har fået et barn ved anvendelse af assisteret reproduktion. Såfremt to kvinder vælger at få et barn ved anden fremgangsmåde, vil det retlige forældreskab ikke med sikkerhed kunne anerkendes.

I forhold til far/medfar-konstruktionen kan det konkluderes, at to mænd kan registreres som retlige forældre over et barn efter reglerne om faderskab i børneloven og reglerne om stedbarns-adoption i adoptionsloven. Reglerne om faderskab indebærer en stor fleksibilitet, mens reglerne om medfaderskab indebærer en mere kompliceret, langvarig og usikker proces. Det er dermed ikke lige så tilgængeligt for to mænd at opnå retligt forældreskab over et barn sammenlignet med to kvinders opnåelse af retligt forældreskab i mor/medmor-konstruktionen, som dog ligeledes er begrænset.

Vedrørende kønsidentitet kan det konkluderes, at lovgivningsmagten har forholdt sig hertil i form af reglerne om juridisk kønsskifte, hvorefter det er muligt for transpersoner at ændre sit retlige køn til at være i overensstemmelse med vedkommendes kønsidentitet, herunder selvstændigt eller i forbindelse med et fysisk kønsskifte. Reglerne om juridisk kønsskifte skal herefter samspille med reglerne om forældreskab. Forskellige situationer kan forekomme i denne forbindelse.

Hvis en transmand med et juridisk kønsskifte ønsker sig registreret som retlig far til et barn som vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever har født, kan det konkluderes, at forholdet ikke er behandlet af lovgivningsmagten, men retspraksis har taget stilling hertil. Registrering af faderskab kan herefter ske i det konkrete tilfælde, hvis vedkommende er juridisk mand.

Såfremt en transmand med et juridisk kønsskifte ønsker sig registreret som retlig far til barnet som vedkommende har født, kan det konkluderes, at det ikke på nuværende tidspunkt er muligt at registrere faderskab på trods af et juridisk kønsskifte, hvilket begrundes i reglerne om moderskab. Problemstillingen er dog ikke reguleret i lovgivningen eller retspraksis, hvorfor retsstillingen betragtes som uafklaret.

Hvor en transkvinde med et juridisk kønsskifte ønsker sig registreret som medmor til et barn som vedkommendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever har født, kan det konkluderes, at retligt medmoderskab antages anerkendt, hvis betingelserne er opfyldt. Dette medmindre vedkommende er biologisk far til barnet. Problemstillingen er dog ikke reguleret i lovgivningen eller retspraksis, hvorfor retsstillingen betragtes som usikker.

Angående køns karakteristika kan det konkluderes, at lovgivningen kan indeholde denne personkreds, såfremt den interkønnede person identificerer sig som enten *"mand"* eller *"kvinde"*.

I det tilfælde, hvor der forekommer et sammenfald mellem det primære køn, det retlige køn og det ønskede retlige forældrebegreb, vil reglerne om forældreskab i børneloven finde anvendelse. Forekommer der derimod ikke et sammenfald mellem det primære køn, det retlige køn og det ønskede retlige forældrebegreb, vil reglerne om juridisk kønsskifte samt reglerne om forældreskab antageligt kunne anvendes.

I de tilfælde, hvor den interkønnede person hverken identificerer sig som *"mand"* eller *"kvinde"*, vil denne kønsidentitet på nuværende tidspunkt ikke blive retligt anerkendt, eftersom kun de to køn anerkendes i dansk ret.

Specialet har ligeledes inddraget Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 om retten til privatliv og familieliv i behandling af problemstillingen, herunder med inddragelse af retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Det kan i denne forbindelse konkluderes, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har behandlet problemstillingen om LGBTI-personers forældreskab, men dog ikke ved en generel behandling heraf.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har fastslået, at forskellige forhold kan have betydning ved fastlæggelse af forældreskab, som er beskyttet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8. Af tungtvejende forhold er de facto-forholdet samt de biologiske forhold mellem forælderen og barnet. Det retlige forhold mellem forælderen og barnet kan ligeledes have betydning, men er mindre tungtvejende end de andre forhold.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har ligeledes forholdt sig til anerkendelse af kønsidentitet i forhold til transpersoner, hvorefter det er fastslået, at transpersoners juridiske kønsskifte i forbindelse med et fysisk kønsskifte skal anerkendes, medmindre dette er til skade for offentlige interesser.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har omvendt ikke behandlet anerkendelse af interkønnethed som et selvstændigt køn. Det antages på nuværende tidspunkt ikke at krænke Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, at et tredje køn ikke anerkendes retligt.

På baggrund af ovenstående kan det generelt konkluderes, at retsstillingen for forældre omfattet af LGBTI-personkredsen er uafklaret. Flere situationer er ikke behandlet i lovgivningen eller retspraksis, herunder retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Dette gør det svært for de omfattede forældre at forudsige deres retsstilling, eftersom denne må antages at afhænge af det konkrete samspil mellem de eksisterende regler, herunder Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8. Hvorvidt retligt forældreskab kan anerkendes, må afhænge af om den konkrete forældrekonstruktion kan indpasses i de eksisterende regler, som i forskelligt omfang omfavner de forskellige situationer.

En problematik er derudover hvilken slags forælder, som skal anerkendes ud fra de eksisterende forældrebegreber og reglerne herom. Lovgivning eller retspraksis har på nuværende tidspunkt ikke forholdt sig generelt til reglerne om juridisk kønsskifte i samspil med reglerne om forældreskab. I retspraksis er der dog behandlet et begrænset tilfælde, hvorefter retligt forældreskab anerkendes efter det retlige køn, men der dog uden stillingtagen til betydningen af et biologisk forhold.

Ligeledes er anerkendelse af et tredje køn, herunder i forhold til retligt forældreskab, ikke behandlet i hverken lovgivningen eller retspraksis. Ved behandlingen af denne problematik skal Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 ligeledes inddrages. Dette bringer ikke nødvendigvis mange holdepunkter i forhold til fortolkningen, eftersom Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har forholdt sig begrænset til problematikken på nuværende tidspunkt.

Den ovenstående gennemgang har medført forskellige retspolitiske betragtninger. Det kan her efter generelt efterspørges, at lovgivningsmagten revurderer de nugældende forældrebegreber. Det kan dermed overvejes, om de forskellige forældrebegreber skal have en generel fleksibilitet. Dette kan eksempelvis være samme fleksibilitet som reglerne om faderskab giver, hvorved såvel biologisk faderskab som de facto-faderskab kan anerkendes retligt. De forskellige familiekonstruktioner vil hermed kunne indpasses bedre i forældrebegreberne. Ligeledes kan det overvejes, om der skal ske en erstatning af de kønsspecifikke forældrebegreber, som i stedet kan være et kønsneutralt forældrebegreb, hvorved andre kønsidentiteter end de to retlige anerkendte køn kan omfavnes af forældrebegrebet.

Afsluttende kan det konkluderes, at nærværende speciale har været behandlet ud fra forældrens retsstilling, herunder de retlige konsekvenser heraf. Problemstillingen kunne ligeledes have været behandlet ud fra barnets retsstilling, herunder i relation til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8. Dette perspektiv er generelt ikke behandlet i ovenstående.

Litteraturliste

Love, lovbekendtgørelser, bekendtgørelser og forarbejder

- Den Konvention af 4. november 1950 til Beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder (*Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*)
- L nr. 1688 af 26. december 2017 om *ændring af lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v. og sundhedsloven (Ophævelse af forbuddet om dobbeltdonation og ændring af reglerne om kastration)*
- LBK nr. 632 af 15. september 1986 *Bekendtgørelse af lov om sterilisation og kastration*
- LBK nr. 1237 af 9. september 2015 *Bekendtgørelse af lov om forsikringsaftaler*
- LBK nr. 772 af 7. august 2019 *Bekendtgørelse af børneloven*
- LBK nr. 775 af 7. august 2019 *Bekendtgørelse af adoptionsloven*
- LBK nr. 902 af 23. august 2019 *Bekendtgørelse af lov om assisteret reproduktion I forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v.*
- LBK nr. 1231 af 17. august 2020 *Bekendtgørelse af lov om visse civile forhold m.v. ved pensionsopsparing i pengeinstitutter*
- LBK nr. 1768 af 30. november 2020 *Bekendtgørelse af forældreansvarsloven*
- LBK nr. 1347 af 15. juni 2021 *Arvelov*
- BKG nr. 365 af 3. marts 2021 *om navne*
- LFF af 164 af 30. januar 1986, *Forslag til Lov om ændring af adoptionsloven og indfødsretsloven (formidling af adoption m.v.)*
- LFF nr. 2 af 4. oktober 2000 *Børnelov, bemærkninger til lovforslaget*
- LFF nr. 207 af 10. april 2013 *Forlag til lov om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love*
- LFF nr. 182 af 30. april 2014, *Ændring af lov om Det Centrale Personregister (Tildeling af nyt personnummer til personer, der oplever sig som tilhørende det andet køn)*

Retslitteratur

- Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 1. udgave, Karnov Group 2013
- Rasmus Kristian Feldthusen m.fl., *Arveretten*, 4. udgave, Gjellerup/Gads Forlag 2014
- Marianne Holdgaard m.fl., *Kønsskifte – Juridisk set*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004
- Marianne Holdgaard m.fl., *Globalisering og familieret*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004

- Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2014
- Linda Nielsen m.fl., *Familieretten*, 8. udgave, Ex Tuto Publishing A/S 2018
- Jonna Nielsen, *Børnelove med kommentarer*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2015

Rapporter, artikler m.v.

- Danmarks Statistisk, *Børn og deres familier 2018*, <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgi-velser/GetPubFile.aspx?id=31407&sid=bornfam2018>
- Miljø- og Fødevarerministeriet, *Gennemgang af lovgivning på LGBTI-området*, [https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Ligestilling/Gennemgang af lovgivning paa LGBTI-omraadet august 2020.pdf](https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Ligestilling/Gennemgang_af_lovgivning_paa_LGBTI-omraadet_august_2020.pdf)
- Amnesty International, *First, do no harm*, <https://amnesty.dk/wp-content/uploads/media/3078/first-do-no-harm.pdf>,
- Kristelig Dagblad, *Stadig flere lande indfører et tredje køn*, <https://www.kristeligt-dagblad.dk/udland/stadig-flere-lande-indfoerer-et-tredje-koen>
- Lgbt.dk, Ordbog, *Seksuel orientering*, <https://lgbt.dk/ordbog/seksuel-orientering/>
- Lgbt.dk, Ordbog, *Homo*, <https://lgbt.dk/ordbog/homo/>
- Lgbt.dk, Ordbog, *Biseksuel*, <https://lgbt.dk/ordbog/biseksuel/>
- Lgbt.dk, Ordbog, *Kønsskarakteristika*, <https://lgbt.dk/ordbog/konskarakteristika/>
- Lgbt.dk, Ordbog, *Interkøn*, <https://lgbt.dk/ordbog/interkoen/>
- Cpr.dk, Juridisk kønsskifte (transkønnede), *Lovens betingelser*, <https://cpr.dk/borgere/kan-jeg-faa-et-nyt-personnummer/juridisk-koensskifte-transkoennede/lovens-betingelser/>
- Familieretshuset.dk, *Adoption*, <https://familieretshuset.dk/adoption/adoption>